

DRAGOSTEA CA IMAGINE ȘI SCENARIU

Departate de a fi o lectură facilă sau plină de încântare, parcurgerea ipotezelor și „demonstrațiilor” lui Barthes din *Discursul îndrăgostit* nu e lipsită de provocări.

PAGINA 10

LUCIAN DAN TEODOROVICI, PRIMUL SCRITOR ROMÂN NOMINALIZAT LA INTERNATIONAL DUBLIN LITERARY AWARD

PAGINA 3

PROGRAMUL DE EVENIMENTE AL EDITURII POLIROM LA GAUDEAMUS 2019

PAGINA 11

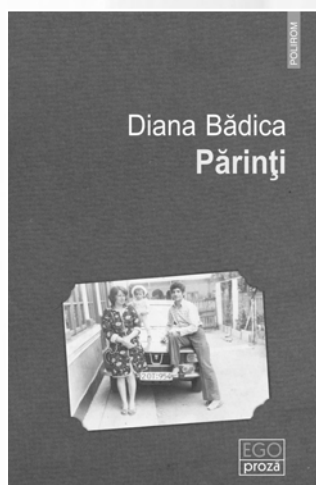
PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE SÂMBĂTA // WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XVI ▶ NR. 664 ▶ 16 – 22 NOIEMBRIE 2019 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

INTERVIU CU SCRITOAREA DIANA BĂDICA

„SCRIU PENTRU CEI DE VÂRSTA MEA, PENTRU COPII”

PAGINILE 8-9

CĂTĂLIN MITULESCU LA UN NOU LUNGMETRAJ

„Îmi place să mă gândesc la perioada când eram vânători și trăiam în peșteri. Oare cum m-aș fi descurcat eu atunci?”

Scris de Cătălin Mitulescu împreună cu prozatorul Radu Aldulescu (și cu aportul lui Alex Baciu), scenariul filmului *Heidi* (pe ecrane din 15 noiembrie 2019) urmărește cu maximă economie de mijloace un polițist (Gheorghe Visu) care în ultima misiune dinaintea pensionării se întâlnește cu o tânără prostituată (Cătălina Mihai) pe care trebuie s-o convingă să depună mărturie într-un dosar de trafic de persoane.

IULIA BLAGA

Heidi nu e un film social, deși fundalul e important. E un thriller psihologic sau un epurat "police procedural", cum se spune în engleză, în care lucrurile nu stau însă cum bănuim, mare parte din adevăruri rămânând nespuse și personaje fiind în voia destinului.

Heidi e produs de Cătălin Mitulescu prin Strada Film și îi mai are în distribuție pe Octav Costin, Gabriel Zaharia, Bogdan Dumitrache, Cristian Bota, Ciprian Necula, Florin Zamfirescu, Ada Condeescu și Ana-Maria Ivan. Imaginea e semnată de Marius Panduru, cu care Mitulescu a colaborat la toate filmele sale. Filmul a avut premiul mondială în competiția Festivalului de la Sarajevo.

Revii în zona *Loverboy*, la o poveste cu prostituate petrecută la marginea societății. Ce te-a făcut să te întorci?

Ideea inițială a plecat de la un polițist care m-a ajutat în documentarea pe care am făcut-o pentru

Loverboy. Trecuse de multe ori prin situații-limită, așa cum e cea din *Heidi*. Nu e vorba doar despre bine și rău, e vorba și despre cât poți să mai respecti niște reguli, când ele nu te ajută cu nimic și vrei ca viața ta să se schimbe, să începi altceva – așa cum vrea domnul Vișoiu (n.red. personajul interpretat de Gheorghe Visu).

Cum ai construit scenariul?

Am avut 40 de pagini de poveste cu care am început discuția cu Radu (Aldulescu). Era o poveste inspirată de personajul despre care îți spuneam mai devreme. Lui Radu i-a plăcut și asta m-a provocat. Îmi place mult cum scrie și, când i-am trimis scenariul, am mai scris 20 de pagini de anchetă. După ce le-a rescris, povestea a căpătat un aer care îmi plăcea foarte mult. Am reușit să mă despart de personajul inițial și a apărut domnul Vișoiu. Am început să-l văd mai bine.

În plus, varianta aceea avea o atmosferă grea și era mult mai încărcată narativ. Pe draftul ăsta, penultimul să-i zic, am lucrat pe urmă foarte serios cu Alex Baciu. Am tăiat în carne vie și cred că am ajuns la o formă bună de filmat, care avea ceva din simplitatea primelor 40 de pagini, păstrând în același timp și tot ce a adus Radu în poveste.

Spre deosebire de *Loverboy*, care era un love-story pe un fundal social, aici socialul e mai degrabă fundal pentru o poveste filosofică despre imposibilitatea de a avea Binele și Răul în concentrații distincte. La fel ca *zloata* în care ai filmat, Binele și Răul formează un fel de mazăgă.

E adevărat ce spui, dar mie îmi plac polițistii pentru că ei par că știu să navigheze în această mazăgă, după un manual pe care îl au. Iar cei experimentați, cum e domnul Vișoiu, ajung chiar la o anumită înțelepciune. El știe să umble, are experiență, provocarea pare atât de simplă. Lăsând la o parte binele și răul, pe care le deosebim fiecare cum putem, în acest film m-a interesat mai degrabă momentul în care cedăm.

De ce?

Momentul în care el cedează e un moment-cheie în lupta lor și mă emoționează foarte tare. Mă interesează și, în același timp, mă pune pe gânduri. Trăim de un timp în orașe, în comunități și încercăm să păstrăm reguli, credem în bine, încercăm să vedem răul. Asta e o chestie destul de recentă, dar avem o istorie foarte lungă.

Îmi place să mă gândesc la perioada când eram vânători și trăiam în peșteri. Oare cum m-aș fi descurcat eu atunci? Ce relații erau între bărbați și, mai ales, ce relații erau între bărbați și femei? Cum se stabileau raporturile de forță? Ce arme se foloseau?

Ce alte provocări au mai fost?

Mai mult ca niciodată, a fost o decizie grea să aleg ce arăt și ce nu arăt din poveste. Sincer, mă bântuie și

acum secvențele pe care nu le-am pus. Pe unele nici nu le-am mai filmat. În draftul despre care vorbeam, penultimul, erau multe scene la care am renunțat. Dacă le-aș fi arătat, mi se pare că l-aș fi redus pe Vișoiu, dar în același timp nu pot să spun că nu îmi pare rău că nu le-am filmat. Sunt scene care mi-au dat emoția pe care am avut-o față de poveste. Asta cred că s-a întâmplat și cu Visu, care a citit acel draft și cred că s-a speriat, deși acum nu mai recunoaște.

Ai scris cu Gheorghe Visu în minte? Are o capacitate extraordinară de a juca fără să joace. L-ai putea urmări două ore într-un film mut, de unul singur.

Nu am scris cu el în minte, dar de la un punct am fost sigur că numai el poate să facă acest rol. Trebuia să fie un pensionar cenușiu, obosit și senzual ca un adolescent. Cred că a reușit. Am lucrat foarte bine și sunt de acord cu ceea ce spui. Are un potențial extraordinar ca actor.

Ce calitate principală ai căutat în tânăra actriță care trebuia să-i dea replica și cât de greu a fost să o găsești?

În primul rând se numește Heidi – asta era deja o provocare, toți o știm pe Heidi. Când ne gândim la ea, vedem oițe blânde, munți și avem un anumit sentiment. Trebuia să fie

credibilă pentru faptul că vine dintr-un mediu dur și să îmi lase ca o urmă, după ce se termină filmul, ceva din emoția pe care ți-o dă Heidi, fetița generoasă. Pe urmă am avut nevoie ca în film să fie o fată care, cu trecutul acela, are încă toate șansele. E curată în esența ei și e gata de viață. În plus, am căutat împreună cu Cătălina (n.red. Cătălina Matei) un anumit *glam*, aș putea spune, un personaj care să aibă strălucire, și ea a făcut asta cu o superbă naturalitate.

Unde ați filmat?

Am filmat în jurul Bucureștiului, pe linia de centură, în Fundeni, spre lac. Adică părțile cele mai interesante ale Bucureștiului primăvara, când se topește zăpada.

Spectatorul e în gardă când află că e ultima misiune a polițistului, știind din filmele americane că în aceste situații se întâmplă ceva rău. Cât de puternică a fost dorința de a lua prin surprindere spectatorul printr-o poveste eliptică?

A fost suficient de puternică, cred, am încercat să păstrez un echilibru, o ambiguitate care să neliniștească. În momentul în care știi, pierzi o putere specială. Sunt zone care sunt închise pentru cei care știu. Îmi place să cred că spectatorul se gândește la ce s-a întâmplat.

Cum a fost experiența de jurat la Cannes? Ai făcut parte în acest an din juriul de scurtmetraj și Cinéfondation.

Cannes-ul are și în culise o tensiune foarte specială, diferită de cea pe care o simți când ești cu un film și ești alergat toată ziua. O tensiune a responsabilității amestecată cu o relaxare bine organizată, cu dejunuri ușoare și vinuri foarte bune. Atmosfera asta te ajută să te deschizi, să vezi filmele cu o privire foarte proaspătă. E ceva foarte rafinat, dar, în același timp, foarte simplu. Oamenii ăia sunt încă super-îndrăgostiți de cinema. **SDC**

„Mai mult ca niciodată, a fost o decizie grea să aleg ce arăt și ce nu arăt din poveste. Sincer, mă bântuie și acum secvențele pe care nu le-am pus.”

Lucian Dan Teodorovici, primul scriitor român nominalizat la prestigiosul International Dublin Literary Award, pentru romanul *Matei Brunul*

Ediția engleză a romanului *Matei Brunul*, de Lucian Dan Teodorovici, se află pe lista lungă – anunțată ieri, 11 noiembrie 2019 – a unuia dintre cele mai prestigioase premii literare ale lumii, International Dublin Literary Award, alături de nume mari ale literaturii universale contemporane: Olga Tokarczuk (laureata Premiului Nobel pentru Literatură, 2018), Jonathan Coe, Dubravka Ugrešić, Javier Marías sau Haruki Murakami.

Romanul *Matei Brunul* (Polirom, 2011, 2014), cel mai premiat roman semnat de Lucian Dan Teodorovici și una dintre cele mai elogiante apariții editoriale ale anului 2011, a apărut în Statele Unite ale Americii și în Marea Britanie, cu o prefață semnată de celebrul romancier David Lodge. Ediția în limba engleză, în traducerea lui Alistair Ian Blyth, a fost publicată la Dalkey Archive Press.

DESPRE PREMIU

International Dublin Literary Award promovează excelența în literatură și este considerat unul dintre cele mai importante premii pentru literatură de limbă engleză sau tradusă în limba engleză.

Procesul de selecție a cărților implică, înaintea analizei finale făcută de un juriu internațional (care se schimbă la fiecare ediție), un *longlist* propus de 400 de biblioteci din aproape toată lumea (177 de țări invitate).

Înființat în anul 1994 (și numit până în anul 2015 International IMPAC Dublin Literary Award), premiul este administrat de Biblioteca Publică din Dublin și susținut exclusiv de Consiliul Local al orașului Dublin (Irlanda), valoarea acestuia fiind de 100.000 de euro.

Lista scurtă a nominalizaților va fi anunțată în primăvara anului

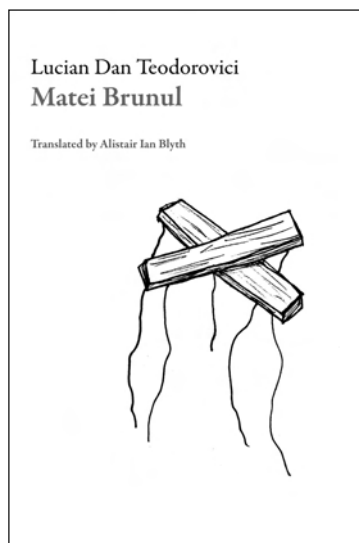
viitor (luna aprilie), iar câștigătorul, în iunie 2020.

Dintre laureații edițiilor anterioare: Herta Müller (1997), Javier Marías (1998), Michel Houellebecq (2002), Orhan Pamuk (2003), Colm Tóibín (2006), Juan Gabriel Vásquez (2014), Jim Grace (2015), José Eduardo Agualusa (2017).

DESPRE CARTE

David Lodge: „S-au scris atât de multe romane excelente despre viața în comunism în Rusia sovietică și în țările din Europa de Est, încât este greu pentru un scriitor să găsească azi un mod original de a descrie opresiunea, cruzimea și nedreptatea instituționalizate ale acestor regimuri înainte de colapsul lor din 1989. Dar Lucian Dan Teodorovici a reușit să facă asta în *Matei Brunul*. (...) Este o realizare remarcabilă a unui scriitor care s-a născut în 1975 și care nu a cunoscut personal epoca pe care o descrie, putând fi comparat cu clasici ai genului, precum Milan Kundera cu romanul *Gluma*.”

„Le Monde”: „Superb. Teodorovici este primul reprezentant al literaturii române tinere care împrumută închisorii comuniste culorile ficțiunii. Un roman cu o arhitectură exemplară... Lucian

Dan Teodorovici e un maestru marionetist.”

Matei Brunul a mai apărut în Franța, Bulgaria, Ungaria, Polonia și Macedonia și a primit numeroase distincții, dintre care cea mai recentă e Premiul special al cititorilor „Natalia Gorbaniewska” în cadrul Premiului Literar al Europei Centrale ANGELUS, Polonia, 2015.

Un marionetist și marioneta sa devin captivi ai stalinismului românesc, în cea mai dură perioadă a lui. O poveste despre uitare, despre dragoste, despre naivitate, despre ură și iertare, despre pendularea între adevărul personal și cel oficial. Desemnat Cartea anului în mai multe rânduri, de diverse publicații și instituții culturale, romanul a atras nu doar interesul cititorilor români, ci și al celor din străinătate, bucurându-se de o foarte bună primire în spațiile în care a fost deja tradus.

DESPRE AUTOR

Lucian Dan Teodorovici este scriitor, editor, regizor de teatru și scenarist. Din 2017, director al Muzeului Național al Literaturii Române, Iași și manager al Festivalului Internațional de Literatură și Traducere Iași (FILIT). Dintre

volumele publicate: *Cu puțin timp înaintea coborârii extratereștrilor printre noi* (1999, 2005); *Cercul nostru vă prezintă* (2002, 2007); *Atunci i-am ars două palme* (2004); *Celelalte povești de dragoste* (2009, 2013); *Matei Brunul* (2011, 2014); *Unu + unu (+ unu...)* (2014). Este scenarist sau coscenarist al unor filme de lung- și scurtmetraj, iar ca regizor de teatru a pus în scenă, printre altele, spectacolele: *Prăpădul* (după un text de Attila Bartis), Teatrul Național Iași, 2013; *Sunt o babă comunistă* (dramatizare după romanul omonim al lui Dan Lungu), Ateneul Tătărași Iași, 2014; *Unu + unu* (după textul propriu), Teatrul Național Iași, 2016. Premii literare: Premiul special al cititorilor „Natalia Gorbaniewska” în cadrul Premiului Literar al Europei Centrale

ANGELUS, Polonia, 2015; Premiul pentru proză al revistei „Observator cultural”, 2012; Premiul Național de Proză „Ziarul de Iași”, 2012; Premiul special al publicului la Gala Industriei de Carte din România, București, 2012; Premiul Cartea anului 2011, oferit de revista „Contrafort”; Premiul literar „Augustin Frățilă” pentru cel mai bun roman al anului 2011; Premiul pentru Dramaturgie pe anul 1999 acordat de Ministerul Culturii etc. Cărțile sale sunt traduse ori în curs de traducere în S.U.A., Anglia, Franța, Germania, Spania, Italia, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Macedonia sau Ucraina. *Cel care cheamă câinii*, cel mai recent volum semnat de Lucian Dan Teodorovici; a apărut în colecția Fiction Ltd. a Editurii Polirom (disponibil și în ediție digitală). **SDC**

Solarengo (II)

Bunavestire n-a mai venit de atunci niciodată. De opt ori în zadar solarengo și pe pământ numai noaptea.

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

A trecut de miezul nopții, e deja ziua de mâine, s-a lăsat ceața și ea aleargă de la un spital la următorul spital întrebând brancardierii, ambulanțierii, asistentele, infirmierele și medicii năuci: l-ați văzut pe fiul meu?, e un băiat de douăzeci și șapte de ani, are o cicatrice mică deasupra ochiului stâng, l-ați văzut pe fiul meu, l-ați văzut pe fiul meu, e 31.X.15 și nu mai e timp.

Și el aleargă de la un spital la următorul spital, arată ca un vapor

doborât de furtună: ați văzut-o pe fiica mea?, are douăzeci și trei de ani, părul șaten și o cicatrice mică deasupra ochiului drept, ați văzut-o pe fiica mea, ați văzut-o

pe fiica mea, e 31.X.15 și nu mai e timp.

E aproape dimineață și fiul ei a murit și fiica lui a murit și ei sunt pe coridorul aceleiași lumi descompuse, el își poartă mâna pe linia verde care desparte peretele spitalului în două, ea sprijină cu capul zidul unui spital ridicat pe vremea dictatorului și ea nu mai vede decât lacrimile și cuvintele au devenit în noaptea aceea urlete și s-au înălțat la ceruri și apoi peste ea a coborât tăcerea și peste el a coborât tăcerea și fiul ei e mort și fiica lui e moartă. Și nu mai e nimic frumos de povestit mai departe și de atunci e mereu noaptea.

Zilele trec, deși nu mai au nici un rost, el poartă o barbă care îl îmbătrânește cu treizeci de ani, e barba albă a unui sfânt care și-a pierdut credința, ea coase goblen și privește fără să vadă cutia cu

maimuțe, tot cercul și toată cruzimea din cutia cu maimuțe, toți oamenii calculați și îngrozitori care vor să pună mână pe putere, putere!, putere!, și inginerul horticultor încearcă în felul lui să nu își piardă mințile de durere și o dată pe săptămână vizitează o damă și apoi se întoarce acasă zdrobit de rușine, orfan de fiul său, și zilele trec, deși nu mai au nici un rost.

Viața se sfârșește cu moarte, dar moartea ne oprește uneori viețile fără să ne ucidă și de atunci e mereu sfârșit de octombrie și lumina n-a mai răsărit niciodată, ea n-a mai spus niciodată cuvântul solarengo și el nu a aflat niciodată cuvântul ei secret, și nu există evadare din istoria noastră și poveștile nu mai au final fericit și degetul nostru se ridică împotriva mâinii sale invizibile care de zeci

de ani ne trage sforile ca unor păpuși rămase fără suflet și mâna sa nu se apără, istoria e și mai veche, istoria e atât de veche și nu mai avem curajul să mergem atât de departe înapoi în noi, în timp, și mâna sa vinovată ne ajunge, mâna sa vinovată ne spală de păcate și ne sparge oglinda și ne lasă mereu inocenți în fața nedreptății.

E mereu octombrie, suferința nu e decât rareori numai în inimă, el învață acum să trăiască purtând sângele necunoscuților, fiindcă oamenii nu te lasă să mori nici când sari de la etajul al VI-lea, oamenii te țin la perfuzii, în viață, îți prind oasele cu șuruburi și îți spun că sunt alegeri pe care le face numai Dumnezeu. Ea merge în fiecare duminică la cimitir și numai atunci știe cine e. Și nu mai e nimic frumos de povestit mai departe. **SDC**

Cum se vede Iașul de la București?

După mai bine de trei decenii ca ieșean, deja de doi ani și jumătate m-am trezit locuitor al Bucureștiului. Spun că m-am trezit pentru că mutarea „la capitală” n-a făcut niciodată în mod real din planurile mele de viață, dar între timp am învățat că cel mai bine e să nu îți faci niciodată planuri pe termen foarte lung, pentru că s-ar putea doar să-ți consumi timpul de pomană. Dar divaghez deja.

Acești doi ani și jumătate m-au făcut, în cele din urmă, după o viață de presă cotidiană, să văd orașul Iași cu alți ochi. Ceva mai detașat, să spunem. Mi-a dispărut obsesia locală, preluată și de mine prin emisiunile de la radio atunci când interviewam locuitorii ai Bucureștiului: „cum se vede Iașul din Capitală”. Într-un stat centralizat ca cel în care locuim, în realitate nu se vede nimic în București altceva decât haosul din București. Nu-și face nimeni gânduri despre ce-o mai fi pe la Cluj, pe la Iași sau pe la Timișoara în vreme ce te calci în picioare cu alți oameni dacă vrei să ajungi pe unde deva la oră de maximă audiență.

E păcat că a trebuit să mă mut din Iași ca să descopăr că avem un oraș chiar frumos. Când eram zilnic acolo, nu mi se prea părea. Cu toate defectele lui, are un farmec anume, pe care nu îl mai găsești nicăieri în România. În plus, dacă merg cu avionul, de cum pun piciorul afară din aeroport încep să-mi țiuie urechile. 90% din decibelii pe care îi suportă ca bucuștean dispar ca prin minune! Imposibil să te gândești la un asemenea avantaj, ca ieșean, dacă trăiești acolo.

Lumea politică locală, care mi se părea totuși palpitantă în zilele mele de ziarist ieșean, azi îmi pare tare anostă. Dintr-un anume punct de vedere, citind încă zilnic „Ziarul de Iași”, am senzația că în orașul meu natal timpul încă mai are răbdare, parcă zile și săptămâni în șir mai stă în loc. Noroc de primarele Chirica, care mai face niște știri în presa națională și mai dezmoște atmosfera cu proprietățile fabuloase ale lui Bebe sau declarațiile lui colorate (colorat-deplasate). Imaginea de *bad boy* pesedist și apărător al statului de drept i s-a cam ciobit de

când Dragnea nu mai e la putere și, în general, și-a cam pierdut tribuna națională.

Există mai multă fericire acum la fiecare reîntoarcere acasă, pentru că timpul se dilată. La primele reveniri ajungeam la întâlniri cu 40 de minute mai devreme, pentru că „la capitală” ziua are cam 12 ore în timp ieșean din cauza distanțelor mari și a micului amănunt că metropola de pe Dâmbovița nu mai este de mult funcțională. Nu strică să te muți la București dacă vrei să descoperi că

se poate mult, mult mai rău decât la tine acasă.

De fapt, nu atât Bucureștiul te schimbă, cât faptul că te obișnuiești cu alte deprinderi, constrâns fiind de situație. Înțelegi de ce când veneai tu în capitală și dădeai o strigare ca să te vezi cu niște amici realizai că ei s-au văzut ultima oară când i-ai chemat tot tu. Există și un mare avantaj: te poți îmbrăca mai lejer fără să te temi c-o să te vadă cineva cunoscut și-o să te judece. În București nu te întâlnești cu absolut nimeni întâmplător din viața de zi cu zi.

GEORGE ONOFREI

DOI-ZECE, PROBĂ!

Mă bucur dacă ați rămas cu mine până la final, la capătul unui text banal, fără nici un fel de concluzie și nici un fel de învățătură, compus din câteva paragrafe despre un fapt banal – încă un provincial a luat calea Capitalei. Dar era singura soluție pe care am găsit-o pentru a nu scrie nimic despre turul al II-lea al alegerilor prezidențiale. Căci *impeachment*-ul lui Trump nu l-am mai urmărit, convins fiind că actualul președinte al SUA are tot la fel de multe șanse să câștige un al doilea mandat precum actualul președinte al României. Iar dacă vă imaginați că pierde Trump, atunci înseamnă chiar că aveți o fantezie cu Dăncilă președinte, ceea ce chiar nu vă doresc! **SDC**

Volanul cu adrenalină

Ori de câte ori îmi amintesc de felul în care se circula cu mașina în România, mă străbate un fior de furie incipientă.

Nu o dată mormăi printre dinți că aici se adună cei mai proști – sau mai agresivi – sau mai neciopliți – șoferi din Europa. Nesăbuiți, cu siguranță. Nu degeaba spațiul mioritic are cea mai mare rată a deceselor în accidente rutiere din întreaga Europă. Conform unei statistici publicate de Comisia Europeană, în 2018 rata aceasta era de 96 de persoane la un milion de locuitori, adică de două ori mai mult decât media europeană.

De obicei astfel de statistici declanșează la noi comentarii pe tema drumurilor proaste sau prost construite, a impotenței administrației de a amenaja condiții decente de trafic și altele asemenea. Dar eu nu cred asta – nu, nici vorbă. Cultura șofatului în România este una

primitivă, agresivă. Șoferii noștri („nu toți, nu toți!” vor sări să comenteze șoferii) sunt ca un fel de luptători pe motoare cu ardere internă, porniți să întrecă, să depășească, să ajungă mai repede, să nu le stea nimeni în cale, să nu-i deranjeze pietonul sau biciclistul, ăla de n-are bani să-și ia mașină. Pietonii „spulberați” de mașini pe treceri de pietoni sunt o realitate acceptată cu seninătate, ca în balada pe care ne-am luat-o drept bocet identitar: „Și de-o fi să mor” (călcat de motor). Bătăile în trafic sau pentru un amărât de loc de parcare nu mai sunt știri, ci banalități ignorate cu lehamite. E aici expresia unei frustrări descărcate spasmodic cu piciorul pe accelerație. Psihoterapeuții ar avea mult de lucru cu nația asta de șoferi.

Alina și cu mine mai mergem când și când cu copiii din satul nostru suburban în cel mai occidental oraș din România: Timișoara. De fiecare dată avem grijă să-i ținem

strâns de mâini, mai ales la trecerile de pietoni, ca să nu pățească ceva – e așa de ușor s-o pățești cu șoferul român! De obicei pe trecerile de pietoni de pe străzile cu două benzi pe sens: mașina de pe prima bandă oprește, dar pe a doua se găsește mereu un șofer care accelerează, ca să treacă mai repede, înaintea pietonului. Sau, la intersecțiile cu semafor, atunci când se face verde pentru pietoni și, concomitent, pentru mașinile care virează la dreapta, peste trecerea de pietoni, șoferii se grăbesc mereu să taie calea pietonilor. Așteptam odată așa, la o trecere de pietoni, iar în clipa când semaforul a trecut pe verde, băiețelul nostru a dat să pornească – noroc că îl țineam strâns: o camionetă a demarat claxonând cu furie, ca să fure startul, și a trecut pe lângă căruciorul unei bătrâne ce coborâse deja pe stradă. După camionetă a mai virat rapid încă o mașină, care s-a grăbit să le taie și ea

calea trecătorilor, iar până au apucat pietonii să coboare pe zebra, semaforul clipea deja a roșu.

Dar ce știu eu, de vreme ce nu-s șofer? Poate că o fi plăcut să treci cu mașina în trombă pe lângă pantoful unui copil. Sau al oricui. Adrenalină *made in Ro*. Simți că trăiești. Că merită să te grăbești. Poate lovești pe cineva, poate nu-l lovești: chestie de dexteritate, de talent automobilistic. Iar la noi toți șoferii sunt dexteri. Însă, mai înainte de orice, sunt nevinovați ori doar parțial vinovați. E de ajuns să citești pe internet comentariile ce urmează unei știri despre „un pieton spulberat pe zebra, pe culoarea verde a semaforului”. Majoritatea copleșitoare a comentatorilor explică senini că și pietonul are partea lui de vină, trebuia să fie mai atent, să se uite în toate părțile, nu la semafor, ca prostu', că nu știi niciodată când vine vreun nebun care ce

RADU PAVEL GHEO
ROMÂNII E DEȘTEPTI

vină are el, săracu', dacă așa e el, plus că avea soarele în față, avea viteză mare și n-a apucat să frâneze, n-a văzut că pietonul s-a repezit pe zebra... Căci, pare-se, fie semaforul cum o fi, la noi absolut toți pietonii se aruncă pe zebra, dau fuga și se reped în fața mașinilor. Și-atunci ce să facă bietul șofer, oricât ar fi el de abil? Doar n-a vrut să omoare un om, voia doar să ajungă și el acasă cu 24 de secunde mai repede!

Până la urmă ajung să cred că la noi, în România, aici e problema: la pietoni. Ar fi suficient să eliminăm pietonii și să vedeți că nu mai suntem la coada Europei. Că șoferi buni suntem (sunteți), aici nu încape discuție. **SDC**

PSD, între relansare și un nou eșec usturător

FLORIN GHEȚU
VAGONUL CU VORBE

Știm rezultatele primului tur de la prezidențiale. Klaus Iohannis a adunat 37,5 puncte procentuale, Viorica Dăncilă 22,69, iar Dan Barna 14,73. Mircea Diaconu a strâns aproape 9 procente, Theodor Paleologu 5,5, iar Kelemen Hunor 4.

Cam toți candidații se pot declara mulțumiți, mai puțin șeful USR, Dan Barna. După scorul Alianței 2020 din primăvară (22,4 la sută la europene), simpatizanții USR și PLUS sperau ca Barna să prindă fără probleme finala. N-a fost să fie, iar cauzele sunt mai multe. Nu e vorba doar

de prestația candidatului Barna, ci de un șir de greșeli pe care liderul USR le-a comis din vară încoace.

Cea mai mare trăsnaie a fost punerea mandatului de lider al USR pe masă, taman când partidul ar fi trebuit să tureze motoarele pentru prezidențiale. Acuzațiile formulate din interiorul partidului de Cosette Chichirău legate de dictatura din partid sau de posibilele fraude la votul intern i-a demobilizat pe activiștii USR și a sădit neîncrederea în rândul simpatizanților formațiunii. Păi dacă Barna nu e bun ca președinte USR, de ce ar fi nimerit să ocupe funcția de președinte? A fost întrebarea la care liderul USR n-a putut oferi un răspuns credibil.

Posibil ca Dan Barna să fi știut din start că șansele sale de a intra în finală sunt minime, dar să-și dorească mai degrabă securizarea postului de președinte USR, știind că ar putea urma contestări serioase după eșecul din primul tur.

De altfel, existau studii care arătau că o treime din publicul USR-PLUS votează Klaus Iohannis la prezidențiale. A fost exact felia lipsă la scorul pe care Barna l-a obținut duminica trecută.

Cu toate acestea, reluarea ostilităților în interiorul USR ar afecta și mai mult procentul pe care alianța îl are în acest moment în sondaje. Posibil ca alegătorii useriști care l-au votat pe Iohannis să-și dorească să revină la matcă, dar continuarea balamucului intern să le schimbe planurile. Adică să-și facă pe unii să stea pe gânduri. Tot cu Dan Barna președinte, USR a obținut alături de PLUS un scor remarcabil la europene. Da, dar partidul a ținut la un nivel rezonabil tensiunile interne, iar toată lumea a tras zdravăn în campanie. De data asta, nimic n-a mers la USR, iar în politică dacă nu muncești trece adversarul pe lângă tine. Soluția logică ar fi fuziunea USR-PLUS. La ce bun două structuri în acest moment? Care e diferența

de viziune între liderii USR și cei ai PLUS? Probabil că subiectul va fi pus rapid pe tapet, dar nu este exclus să asistăm la controverse serioase legate de raportul de forțe, accederea în funcții sau de împărțirea posturilor de conducere în teritoriu. Dacă Barna și Cioloș nu înțeleg că aceasta este soluția potrivită, atunci tensiunile se vor acutiza, iar după parlamentarele din toamnă când fiecare formațiune va avea propria armată de parlamentari fuziunea să devină problematică.

La PNL e liniște, din două motive. Partidul a primit cadou guvernarea taman în ultima săptămână de campanie, iar în al doilea rând Klaus Iohannis a intrat în finală cu 15 puncte avans față de Viorica Dăncilă. Cu toate acestea, liberalii au scos pentru candidatul lor mai puțin decât arătau sondajele (cam 3-5 puncte în minus), iar târguiala pentru funcțiile guvernamentale posibil să le fi redus chefelul alergatului după voturi. De ce să te mobilizezi când candidatul tău oricum câștigă?

Dacă PNL se va culca pe o ureche în turul doi, probabil că Iohannis va ieși în final câștigător, dar la o diferență pe care puțini ar fi anticipat-o cu doar câteva săptămâni în urmă.

La PSD nu-s motive de bucurie. S-a și văzut în CEX-ul la care

Manda și Dăncilă s-au certat ca în iarmarocul de la Dăbuleni.

Intrarea în finală nu e nicidecum o victorie, ci un eșec pentru un partid obișnuit să câștige detașat prima rundă a prezidențialelor. Marea problemă pentru PSD este că matematic, Dăncilă nu prea mai are de unde lua voturi. Nici măcar cele 9 puncte ale lui Mircea Diaconu nu-s toate sigure, pentru că actorul își dă seama că n-are sens să se compromită, anunțându-și sprijinul pentru candidatul PSD. Pe de altă parte, atât Pro România, cât și ALDE, care au cam 10 la sută împreună, au dat semnale că în turul doi nu va exista vreun consens dat propriilor simpatizanți.

Câți dintre alegătorii lui Barna o vor vota pe Dăncilă? Să zicem că două puncte s-ar duce către Dăncilă, dar grosul voturilor tot Iohannis le obține. Dinspre Paleologu la fel, iar alegătorii maghiari n-au dovedit nici ei că ar fi fani ai PSD la prezidențiale. Oricât s-ar chinui PSD să întoarcă rezultatul, aritmetica electorală dovedește contrariul. Singura șansă a social-democraților e să aducă la vot alți alegători, dar tot nu le va fi suficient.

Totuși, un scor cu 4 în față pentru Dăncilă în turul doi ar fi o adevărată performanță pentru PSD și în același timp ar însemna un start bun pentru locale și parlamentarele de anul viitor. **SDC**

Disney depășit

MĂDĂLINA COCEA

**DE VEGHE-ŢI LANUL
DE CULTURĂ**

La mijlocul lunii noiembrie, compania Disney a devenit rival direct al Netflix, lansându-și propria platformă de filme și seriale online. Pentru că au foarte multe desene animate vechi, creatorii s-au lovit de o problemă: cum să procedeze cu acel conținut care astăzi nu ar mai fi acceptabil?

Peste 10 milioane de persoane s-au abonat la platforma Disney+ încă din prima zi, iar numărul total de utilizatori se estimează că va ajunge la 60-70 de milioane. Disney+ s-a lansat și cu producții noi, dintre care cel mai titrat este *Mandalorian* – un serial de tip

western din universul Star Wars, deja disponibil pe platformă. Vor mai exista seriale cu personaje Pixar, Marvel, precum și documentare sau reality-show-uri.

Punctul forte al noului Disney+ este, însă, arhiva. Datorită tezaurului său impresionant de filme Disney și Pixar, împreună cu franciza pentru Star Wars și universul Marvel, a faptului că deține majoritatea acțiunilor de la National Geographic și că a achiziționat 21st Century Fox, platforma are un conținut foarte consistent. Toate filmele Disney îndrăgite, de la *Cenușăreasa* până la *Frozen*, sunt acum sub același acoperiș. Însă, din cauza conținutului vechi, a apărut și o problemă delicată pentru companie: deodată, mulți utilizatori și-au dat seama că o parte din filmele pe care le-au iubit atât de mult în copilărie erau rasiste.

„Acest material este prezentat așa cum a fost creat. Ar putea conține reprezentări culturale depășite.” Aceste două propoziții apar în descrierea unor filme precum *Dumbo*, *Peter Pan* sau *Doamna și vagabondul*. Mulți au protestat

împotriva corectitudinii politice. Alții spun că exprimarea e atât de vagă și reținută, încât pare a fi doar o bifă cerută de consilierii juridici ai companiei.

Cert este că desenele menționate sunt pline de glume răutăcioase și stereotipuri, la care stomacul privitorului din anii '80 sau '90 nu ar fi reacționat în nici un fel, dar astăzi privim altfel lucrurile. Pisicile siameze din *Doamna și vagabondul* sunt caricaturi ale felului în care erau priviți asiaticii – șireți, răi, incapabili să vorbească engleză. Nativii americani pe care îi întâlnește Peter Pan sunt niște sălbatici ce vorbesc monosilabic și

sunt cuprinși de adorație în fața băiatului alb. În *Dumbo*, un cor de ciori conduse de Cioara Jim face trimitere directă la un tip de emisiune americană de comedie, foarte populară la începutul secolului, în care actori albi jucau roluri de negri în general prezentați ca proști, leneși, superstițioși sau caraghioși.

Atunci când s-a confruntat cu o problemă similară pentru conținutul său mai vechi, Warner a avut un mesaj mult mai pertinent afișat înaintea conținutului rasist: „Desenele animate pe care urmează să le vedeți au fost un produs al vremurilor lor. Acestea ar putea să înfățișeze prejudecăți rasiale și

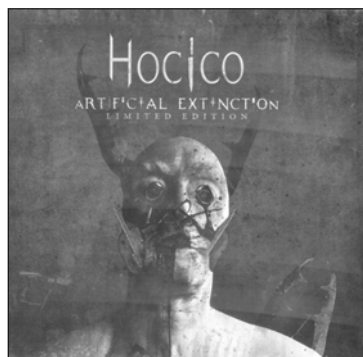
etnice care erau la ordinea zilei în societatea americană. Aceste reprezentări erau greșite atunci și rămân greșite și astăzi. Desenele animate sunt prezentate așa cum au fost create, pentru că a proceda în orice alt mod ar fi echivalent cu a pretinde faptul că acele prejudecăți nu au existat niciodată.”

Disney+ se recomandă a fi un canal de familie și, până la urmă, acele desene animate pot fi însoțite și de comentarii și explicații din partea părinților. Copiii sunt capabili să înțeleagă realitatea în nuanțe care nouă poate ne-au scăpat și merită să afle că nici lumile de poveste nu sunt mereu ceea ce ar trebui să fie. **SDC**

Dans industrial

De câte ori citesc vreo prezentare de album sau trupă, cuvintele electro/industrial mă fascinează instantaneu.

Abandonez lectura, nu mă mai interesează nimic până când nu aud primele sunete produse de instrumentele (sintetice sau clasice) mânuite de ființele refugiate sub titulatura grupării și, deseori, sub măști & machiaje suprarealiste. Probabil am căpătat, în felul meu de a fi, un soi de microb, lent strecurat în sânge pe vremea când lucram în Sistemul Energetic Național. Ori poate anii aceia mi-au modificat ADN-ul și voi fi vreun soi de semi-cyborg, de vreme ce reacționez pozitiv la piesele nervos lansate în arealul dintre boxe PC-ului meu (desktop cu Linux!) de atâtea și atâtea nume care trec aproape neobservate prin spațiul public? Laether Strip, Noisuf-X, Combichrist, Ashbury

Heights, Skinny Puppy, Suicide Commando, Front 242, Tamtrum, Spetsnaz, Menschdefekt, Terrorfakt, Velvet Acid Christ, Zombie Girl, Agonoize, Dunkelwerk, Asphyxia – este imposibil să le enumăr pe toate. Despre câteva am pomenit în rubrica de față. De multe nu m-am apropiat, fie că „realizările” lor erau prea stridente pentru mine, fie că mă întâlneam cu ele într-un moment nepotrivit, când mășăluam pe alte meleaguri sonore. Și, recunosc, de unele

n-am auzit, din cauză că sunt prea numeroase, timpul de ascultare prea puțin și asemănările prea indigeste. Însă când am dat peste unul bun din cluster, l-am recunoscut fără probleme: percuta la fel cum aș fi făcut-o eu.

Majoritatea celor care ascultă genul acesta de piese, generic etichetate și *aggrotech* sau *EBM* (diferențele sunt sesizate de *enoriași*), gândește că electro-muzicienii trebuie să fie preponderent nordici: germani, suedezi, olandezi, englezi etc. Sau americani. Or, realitatea este mai amplă și diversificată: duduie din Rusia până în Chile, din Noua Zeelandă până în Mexic, popas obligatoriu fiind clubul Gagarin din Tel Aviv, iar în cununa la festivalul berlinez M'era Luna. Toate țările europene găzduiesc „nebulii” coagulate de dansul electro-industrial. Spectatorii se scufundă în transă, ajutați sau nu de pastile și prafuri pe care nu le mai numesc.

Nici plaiurile noastre nu fac excepție de la frontul venit dinspre niciunde și deschis către nu se știe ce. Pe aici au trecut și cei doi

DUMITRU UNGUREANU
ROCKIN' BY MYSELF

mexicani care activează de prin 1993 sub titulatura Hocico. Și nu doar o dată, de curiozitate. Publicul român nu-i deloc mai prejos decât confrății din fostul lagăr socialist, „fondul comun de suferință” ne împinge pe mulți la trepidăție. În cluburi, în mijloace de transport individual sau în camere standard echipate de la Ikea, audițiile sunt propice revărsării de furie, ostilitate, nihilism, agresivitate, energie. Starea de spirit este una intens confrunțională, dramatică, visceral amenințătoare. Anxietatea trăită permanent sub asediul civilizației contemporane, deloc binevoitoare cu ființa omului, devine ceva ambiguu și volatil.

De la durere la plăcere, drumul abia măsoară lungimea tronsoanelor de „autostrăzi” valahe, inaugurate cu fast electoral de diverse guverne. Iar „lirica” expectorată de soliștii chinuți în actul artistic la tensiune electrocutantă... Contează pentru cineva?

„We are lost, we're longing for a fix/ The real us is in the cloud/ We don't live in the present/ 'Cause the present dies/.../ This is the final extinction, our destiny/ Creators of our own destruction/ Slaves to dark technology”. Am citat din piesa care dă titlul noului album Hocico – *Artificial Extinction* (2019, Out of Line Records). Dacă nu greșesc număratoarea, este al doisprezecelea de studio. Standardul tehnic este ireproșabil, studiourile din Mexic nu sunt mai prejos decât altele. Mă nedumerește întrucâtva neîncrederea în tehnologie proclamată de vocalistul Erk Aicrag. Tovarășul lui, ocupat cu sintetizatoarele, Racso Agroyam, i-ar putea răspunde ceva, ca să-l dezminț? Nu cred. Asta e logica industrială, și electrică pe deasupra. Politica nu are nici un rol aici. **SDC**

Expansiunea *stand-up comedy*

OLTIȚA CÎNTEC

DATUL ÎN SPECTACOL

De la Deko Cafe-ul lui Dan Chișu, unde s-a născut *stand-up comedy*-ul autohton la începutul anilor 2000, la Club 99, Comics Club Stand-up Comedy ca să pomenesc numai câteva dintre cele mai cunoscute spații dedicate, toate în București, genul acesta de reprezentare comercial-umoristică a ajuns foarte aproape de cotele mersului la teatru, pe anumite segmente devansându-l.

Cel mai recent barometru de consum cultural susține cu cifre că în România divertismentul ține topul din perspectiva participării la spectacole (45 la sută), urmat de teatru (32 la sută). Frecvența mersului la spectacole cel puțin o dată pe an arată că 32 la sută sunt atrași de teatru, 24 la sută, de varietăți, iar 21 la sută, de *stand-up comedy*.

Pionierii autohtoni ai branșei – Bobonete, Teo, Vio și Costel – au descoperit pe filiera *entertainment*-ului american o nișă care s-a extins relativ rapid și a năpădit nu doar cluburi specializate, ci și săli cu mii de locuri care se umplu, la un preț al билетelor mult mai mare decât acelea ale teatrelor.

Divertismentul de televiziune a coborât continuu standardele, influențând mediul general de receptare, iar starea se resimte și în sălile teatrelor: ce titluri fac *full house*, la ce anume reacționează publicul. Se râde, de regulă disproporționat, la cuvinte decoltate, la gesturi și situații șarjate și mai puțin la subtilități sau subtexte minim-culturale. În goana după rating, micul ecran a făcut concesii

de gust până la nivelul fotoliului din sufragerie și chiar mai jos, la acela al scaunului din birt sau al șanțului, doar pentru a se salva de la clicul care comută pe alt canal.

NU POȚI RESPINGE CEVA CE NU CUNOȘTI

Stand-up comedy are formule, practicieni și vedete în întreaga lume. Paradisul e SUA, unde a devenit o industrie foarte bine organizată (de la baruri pentru amatori unde vin *scouter*-i, la standarde de priză la public – succesul începe de la minimum 75 la sută din timp răs la o sesiune de 20 minute –, la cuantificarea tipurilor de glume – 11 la număr –, și la festivaluri specializate). Și ca să definim cât mai precis contururile genului, să zicem că Mark Twain e considerat un clasic, că Woody Allen, Robin Williams, Jerry Seinfeld, Ellen DeGeneres, Whoopi Goldberg, Eddie Murphy s-au lansat astfel. Dar că există și milioane de anonimi care își încearcă norocul în bărulețe obscure unde se căznesc să amuze audiența.

Nu poți respinge ceva ce nu cunoști, așa că m-am documentat puțin în privința acestui tip de spectacol comercial în care un comediant face poante după poante stând în picioare în fața unui public. Specialiștii zic că primele minute sunt cruciale în această formă foarte liberă de comedie, care înseamnă de fapt un scenariu monologat plin de glume, mici istorii, anecdote al căror scop exclusiv sunt aplauzele cât mai dese și hohotele de răs, estimate, dacă

vrei să fii de succes, la 4-6 răsete pe minut. Altfel te-ai ars!

În absența decorurilor, a costumelor ori a altor elemente specifice scenei de teatru (deși comicii de *stand-up* pot apela la recuzită, unii fac numere de magie ori se ajută de muzică), ceea ce contează e materialul comic și histrionismul protagonistului. Fiecare are stilul propriu: preferința pentru o anumită zonă tematică, maniera de a zice glumele, inflexiunile, privirea, pauzele, carisma, legătura cu sala.

DEOCAMDATĂ STAND-UP-UL NU POATE ABSORBI ABSOLVENȚII DE ACTORIE

Cunoaștem cu toții inși cu calități native care la un party, ieșire în oraș ori altă manieră de socializare se pricep ca nimeni alții să zică o poantă, să relateze o întâmplare trăită ori auzită. *Stand-up*-ul le-a dat unora dintre ei ocazia ca, pe lângă popularitatea și simpatia celorlalți, să le revină și câștiguri financiare. Unii au și studii de actorie, fac filme, scriu pe bloguri, fac publicistică; alții au diplome fără nici o legătură cu scena și lumina reflectoarelor (științe economice sau inginerie), dar au descoperit că anturajul îi ascultă și asta le poate asigura traiul. Lucrează ca autodidacți pe linia chimiei cu publicul, care e vitală, au invadat internetul care le-a viralizat show-urile și le-a sporit celebritatea.

La începuturi, umorul trivial le-a garantat cascade de răs, aplauze și spectatori în număr tot

mai mare. În ultima vreme aria tematică s-a extins către comicul cotidian, de inspirație religioasă, soacre, tineri căsătoriți, telenovele, grupurile de părinți de pe WhatsApp etc., în general subiecte inedite, familiare, pe care le pot lua peste picior. Ce-i drept, România abundă în situații absurd-hilare.

Nu cred că, deocamdată, *stand-up*-ul poate să absoarbă absolvenții de Actorie. Istoria lui e prea timpurie. Specialiștii zic că peste ocean, spre care privim cu admirație și în această zonă de amuzament, e nevoie cam de un deceniu pentru ca un interpret să se profesionalizeze. La noi e încă o fază de pionierat/empirică, iar vedetele se fabrică ceva mai repede.

E de urmărit dacă *stand-up comedy*-ul e o modă trecătoare (cum au fost într-o vreme trupele

și campionatele de improvizație; acum au pălit, fiind absorbite ca secvență în structura unei serii de *stand-up*) și se va stinge ca interes al publicului sau dacă își va găsi propriile resurse pentru a se „instituționaliza” și a deveni o mini-industrie. Vom vedea! Deocamdată e o piață în creștere, cu libertatea totală de reacție a publicului (cam ca la Globe-ul din vremea lui Shakespeare, când se aruncau spre actori nu doar apostrofări, ci și roșii sau ouă stricate), cu norme sociale permissive, fără drepturi de autor pe glume. Într-o etapă dinainte de reguli. **SDC**

ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

INTERVIU CU SCRITOAREA DIANA BĂDICA

„Crescând, am înțeles ce înseamnă să lupți, chiar dacă știi din start că nu o să câștigi tu”

Părinți e un roman apărut anul acesta la Polirom, care a fost nominalizat în repetate rânduri drept una dintre cele mai bune cărți ale anului 2019. Ultimul premiu l-a câștigat chiar săptămâna aceasta, pe 11 noiembrie, la ediția a II-a a Premiilor „Sofia Nădejde” pentru Literatură Scrisă de Femei, când a fost desemnat

volumul câștigător la categoria Proză. Diana Bădica, autoarea lui, a fost prezentă la Iași în octombrie, la Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași, unde ne-a povestit despre cum a apărut Ioana, personajul principal al cărții, și despre standardele sale ca scriitor debutant în lumea literară românească.

ARYNA CREANGĂ

„E ciudat cum ajung oamenii să ia răul drept un lucru obișnuit.” De ce credeți că se întâmplă asta – nu realizează când răul își face loc sau pur și simplu sunt prea obosiți să schimbe direcția către care se îndreaptă lucrurile?

Cred că putem spune că obișnuința vine odată cu puțin din ambele, la care aș adăuga însă și că uneori acceptarea aceasta este de fapt singurul lucru care te poate face să mergi înainte. Ce poți să faci, dacă nu te obișnuiești cu răul? Poți să te victimizezi, poți să cazi în depresie sau poți să acționezi atunci când totuși nu ar trebui s-o faci și să-ți provoci, astfel, rău tot ție.

Mi se pare însă periculos că te poți obișnui cu răul din cauza faptului că știi deja finalul poveștii, știi unde poți ajunge, pentru că ai fost acolo înainte și pentru că tu poți anticipa ce va urma. Știi care sunt granițele celor ce vor veni și știi cum să reacționezi. Faptul că de partea cealaltă stă ceva nou, ceva care trebuie descoperit, s-ar putea ca pentru unii dintre noi să fie chiar mai greu decât o obișnuință – ceva care echivalează cu un risc pe care nu cred că toată lumea și-l asumă.

Spuneți și la unul dintre evenimentele la care ați participat la Festivalul Internațional de Literatură și Traducere Iași, spuneți și în carte, că „sunteți un om

care scrie, un om atent, care observă ce se întâmplă în jurul lui și vrea să spună ce vede”. Nu credeți că ceea ce faceți pare a fi mai curând un demers jurnalistic decât literar?

E amuzant, căci uneori eu mă gândesc că ceea ce fac seamănă mai curând un demers de cercetare

psihosociologică. Acum câțiva ani mi-am dat seama că nu pot fi nici măcar un simplu turist. Nu pot merge într-un loc nou fără să mă gândesc la lucrurile pe care le știu despre acel loc: la infrastructură spre exemplu – am un șablon mental, din care nu pot ieși, un șablon care mă determină să fiu

”M-am înscris la cursul de *creative writing* gândindu-mă că sunt deja scriitor.”

atentă la social. E, pentru mine, un demers de cercetare, iar eu cred că cercetarea e aceeași peste tot – și în antropologie, și în sociologie, și în jurnalism, și în film.

Cum ați ajuns la cursul de *creative writing* al lui Florin Iaru și Marius Chivu, în 2012, voiăți încă de-atunci să publicați roman?

Aveam de toate înainte să ajung acolo, cred eu, dar mă oprisem. Scriu de când eram copil – în clasa a III-a am scris prima mea povestire, pe care i-am dat-o doamnei învățătoare. Ea era o persoană care nu prea își manifesta iubirea; era, mai curând, o persoană critică cu noi, copiii. I-am dus povestirea aceasta și atunci mi-a zis să mai scriu. Nu mi-a zis că e bine sau rău felul în care o fac. La doi ani distanță, când sora mea mai mică a început școala, mi-am dat seama că învățătoarea ei mă știa de la doamna mea învățătoare, care i-a citit povestirea mea în cancelarie. Ba mai mult, când am trecut în clasa a V-a, profesoara mea de română deja știa că eu scriu, tot de la ea. Doamna învățătoare îmi trasase un drum, se ocupase de tot ce-mi trebuia mie, doar că la mine acele informații n-au mai ajuns, pe atunci.

Am scris și în liceu și mai apoi am ajuns la facultate, unde am scris din nou, însă, pentru că nu

m-am dus la Litere, am scris mult mai rar. După aceea am făcut un master și am început un doctorat în sociologie; m-am ancorat cu totul în cercetare. Cu un an înainte de a veni la curs, am câștigat un concurs organizat de „Observator cultural” – aveau o pagină în care voiau să publice diferite povestiri despre Crăciun ale cititorilor. Eu le-am trimis o povestire care s-a numărat printre cele câștigătoare. După ce mi-au publicat-o, am cunoscut-o pe cea care a avut grijă de selecție, Doina Ioanid, iar ea mi-a spus niște cuvinte foarte frumoase și calde; a spus că, pentru cineva care nu vine din lumea literară și nu e scriitor, povestirea mea e un text foarte bun. Cred că asta m-a ajutat mult.

Apoi, în toamnă, m-am înscris la curs, gândindu-mă că sunt deja scriitor și știind că trebuie însă să mă apropiu mai mult de lumea literară. Mergeam la evenimente, dar nu cunoșteam oameni din cercurile literare. La curs aveam teme, trebuia să scriu constant și am învățat să-mi curăț treptat stilul. Pentru mine cursul a funcționat și cred că pentru mulți alții; am fost mai mulți autori publicați de atunci.

Scriitura constantă, practica, a fost cea care v-a format stilul?

Nu cred că mi-a format stilul, dar cred că m-a adus mai aproape de

unde sunt acum. La un moment dat știu că Florin Iaru a fost întrebat ceva despre ce fac ei cu elevii de la cursuri și despre mine a spus că eu venisem acolo deja talentată și că ce-au făcut ei a fost să mă ajute puțin. E fantastic felul în care primești validare.

Are nevoie un scriitor de validări constante?

La început ai clar nevoie de mai multe validări. Dar asta vine direct proporțional cu ce vrei tu de la literatură și raportat la nivelul tău de încredere în tine. Eu am încredere în mine, știu că scriu bine, nu am nevoie de validare pe scris. Dar asta nu înseamnă că nu am nevoie de validare pe idei sau pe drumul pe care am pornit cu un anumit text. Eu de fapt sunt înfiorătoare cu textele mele și atunci când lucrezi cu mine cred că e puțin cam greu, deși echipa Polirom nu spune asta. Sunt perfecționistă și nu vreau să dau un text doar pentru că trebuie să-l dau.

De exemplu, acum lucrez la un articol pentru „Decât o Revistă” – mi-am făcut interviurile, știu efectiv tot ce am de scris, dar am nevoie de un timp al meu în care să gândesc totul. Am nevoie să fiu lăsată cu timpul meu. Asta nu prea se întâmplă însă dacă tu nu impui bariera aceasta – eu spun de la bun început: „scriu ușor, dar scriu într-un timp mai îndelungat decât alții”. Nu vreau să mă grăbesc; corectez și editez enorm și cred că asta e bine. Dacă *Părinți* a ieșit și a ieșit așa, iar eu primesc pentru el feedback pozitiv din multe zone, nu văd de ce așa face altfel. Și, apropo de validări, eu nu am nevoie de validare pe scris, dar atunci, la *creative writing*, aveam nevoie. Prima temă a mea de acolo a fost, a spus Florin Iaru, cea mai bună temă a mea – deci eu mi-am primit validarea instant.

Acum însă faptul că eu am încredere în scrisul meu nu e destul, pentru că standardele mele sunt unele foarte înalte. Standardele mele sunt unele pe care le am față de mesaj, nu de scris.

Tot în legătură cu mesajul – v-ați gândit că poate *Părinți* este ușor asemănătoare pe alocuri și

„Dacă binele înseamnă Dumnezeu, atunci cred în El.”

cu alte opere din literatura română? Și aici fac referire la *Fetița care se juca de-a Dumnezeu a lui Dan Lungu sau la *Kinderland* a Liliane Corobca.*

Cred că există loc în lumea aceasta literară pentru toată lumea și pentru toate temele. Mi se pare extraordinar faptul că oamenii scriu despre aceleași lucruri – să ai zece autori care scriu toți despre același subiect mi se pare fantastic! Pentru că fiecare autor, fiecare om, își filtrează realitatea lui – eu povestesc despre un aspect, alt autor despre alt aspect –, iar asta ajută la îmbogățirea vieții, a cunoașterii. Cititorul va citi puțin de la mine, puțin de la altcineva și așa se va îmbogăți.

Referitor la discuția despre traumă și despre cât de mult poate hrăni ea subiectul unui manuscris, ați spus că în momentul în care ți se întâmplă lucrurile, mintea e prea ocupată să supraviețuiască, așa că nu te gândești prea mult la ce va urma. De cât de mult timp ați avut nevoie, după întreaga poveste, ca totul să se decanteze?

De 20 de ani. Moartea fratelui meu s-a întâmplat atunci când eu aveam cinci ani. Textul acesta despre moartea lui eu l-am scris în anul 2012, la 27 de ani.

A fost scris în 2012 și până anul acesta a tot fost rescris și corectat sau a așteptat publicarea?

A fost inclus în ceea ce am crezut eu că urma să fie un volum de povestiri. Dar este unul dintre textele mele foarte puțin editate și a fost scris într-un mod în care eu chiar nu am crezut că pot scrie. L-am scris cu dopuri în urechi, pentru că atunci stăteam într-o garsonieră și aveam pe cineva în vizită – o persoană care se uita constant la televizor. Și am simțit nevoia să scriu și am scris; mă opream doar din loc în loc, plângeam și eram eu însămi șocată de faptul că nu-mi uit ideea. Pur și simplu am simțit ceea ce citeam eu în adolescență. E ceea ce spunea Mircea Cărtărescu – faptul că povestea începe să te scrie pe tine.

Cât la sută din roman este autobiografie? Este Ioana un personaj complet asumat (căci vorbiți despre ea la persoana a treia mai mereu)?

Da, este. Cartea nu e biografie și știu că Mihai Iovănel în cronică sa fix despre asta vorbea – despre granița aceasta dintre realitate și ficțiune și despre faptul că ar trebui

„În roman lucrurile sunt explicate obiectiv, dar asupra mea ele s-au manifestat puțin diferit.”

trecută într-o anumită categorie. Nu, ea nu e biografie, e literatură. Ioana este amestecul dintre mine și sora mea; sora mea nu apare în carte. Ea mulți ani a fost absentă, a stat cu bunicii, iar din cauza asta multe lucruri le-a aflat despre familia noastră pe parcurs. Dar mult din atitudinea Ioanei a fost atitudinea surorii mele.

Deci tot a unui observator.

Da, ea a terminat Facultatea de Istorie, iar astăzi lucrează cu copii cu diferite probleme de dezvoltare. Ea a fondat asociația căreia i-am donat drepturile de autor – *Lumea lui Arthur* –, sora mea e un model, dar am preferat să nu-i expun viața.

Relația Ioanei cu bunicii e descrisă ca fiind pe alocuri înduioșătoare. Fetița e învățată că „fiecare duce cu el un cer” sau că „cerul e pătura lui Dumnezeu”. Ce amintiri mai păstrați despre bunicii dumneavoastră?

Pot să spun doar că nu pot vorbi mult despre bunicii mei – dar pot spune de ce n-o pot face, printr-un exemplu. Sora mea, citind cartea înainte să apară, a reușit cu mare greutate să treacă de primele pagini. Mi-a scris și mi-a spus că nu se poate abține din plâns. Pentru noi, ca pentru mulți copii, trebuie știut că bunicii au însemnat enorm.

Ce relație aveți astăzi cu divinitatea – sunteți o persoană credincioasă?

Cred în bine și cea mai frumoasă lecție pe care am primit-o a fost acum patru ani, când am mers într-o excursie în India. Am vizitat atunci un templu care avea sculptat afară, pe fiecare latură, reprezentantul fiecărei Biserici importante din lumea aceasta. Când eu am ajuns în India, atât de departe, și l-am văzut pe Iisus Hristos pe un stâlp, m-am gândit că asta înseamnă de fapt toleranța, bucuria vieții – să putem să trăim toți în liniște, fiecare cu Dumnezeul lui. Dacă binele înseamnă Dumnezeu, atunci cred în El. Dar nu mai merg la biserică.

Credeți că s-ar fi schimbat altfel povestea Ioanei, dacă aceeași

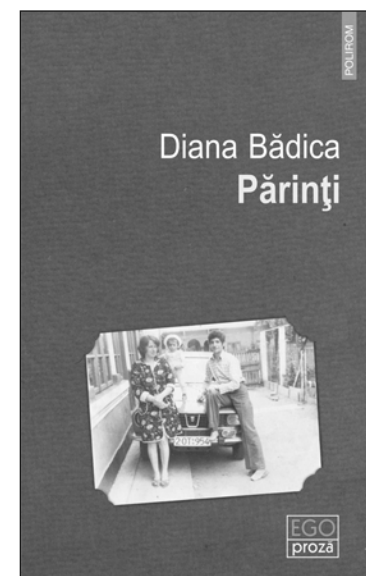
acțiune s-ar fi petrecut însă într-un alt oraș decât Slatina?

Cu siguranță, pentru că suntem cu toții diferiți și trăim în spații diferite. Îmi dau seama că într-adevăr, orașul seamănă cu alte orașe comuniste mai mici și unele șabloane chiar se întâlnesc și în alte locuri – până într-un anumit punct eu am continuat să scriu, dar fără să numesc orașul. Acest lucru are rădăcini în perioada comunistă – orașele mici seamănă, erau aceleași și tocmai de aceea eu cred că mulți se identifică pe ei și identifică anumite asemănări între viața Ioanei și viața lor, pentru că orașele erau la fel.

Dar geografia locului face oamenii să se comporte diferit – eu cred că sunt diferențe enorme între un oraș de la câmpie și un oraș de la munte. De asta cred că dacă aș fi trăit lângă Iași, aș fi văzut altceva. Totodată, importantă este și moștenirea pe care o avem – oltenii sunt într-un fel, moldovenii într-un altul. Eu am învățat în Slatina un tip de descurcăreală și de independență. Femeile din Oltenia, cred eu, sunt puțin mai bătaioase decât în alte locuri ale țării – mama mea, de exemplu, se bătea parte în parte cu tatăl meu. Bineînțeles, din cauza diferențelor fizice mama ieșea cea vânătă și plină de semne. Crescând, eu am văzut altceva – am înțeles ce înseamnă, în fond, să te lupți, chiar dacă știi din start că nu o să câștigi tu.

Privind înapoi, a avut viața aceasta structurată pe atunci astfel – la bloc, fără intimitate, trăind aproape la comun cu vecinii și împărțind cu ei vrând-nevrând orice – și avantajele ei? Și-au lăsat ei amprenta asupra dezvoltării dumneavoastră?

Da, ca orice alt om cu care am interacționat. Cu unii interacționezi mai mult și cu siguranță te influențează, iar alții, deși cu ei interacționezi mai puțin, își lasă amprenta asupra ta mult mai puternic. Până la urmă, tu rezonezi cu ceva și asta păstrezi. În afară de faptul că ei au lăsat o amprentă asupra a ceea ce a devenit roman, am învățat de la ei foarte mult; am văzut atâtea moduri de comportament, iar comunitatea aceasta a fost atât

„Ioana este amestecul dintre mine și sora mea.”

de importantă și pentru că am trăit în ea copil fiind. În roman lucrurile sunt explicate obiectiv, dar asupra mea ele s-au manifestat puțin diferit – în perioada aceea te cunoșteai cu fiecare, știai ce probleme are, știai ce are în casă, ce nu are.

Copilul avea puterea să decanteze lucrurile în funcție de importanța lor?

Nu, nu o avea, copilul vedea și fie filtra mecanic, fie asimila totul. Există însă un discernământ, pentru că tu, copil fiind, băgai informațiile în niște cutiute. Ce știai tu era însă influențat de familie și de raportarea comunității la acel individ. Multe lucruri au fost diferite – personajul administratorului de bloc n-a fost niciodată administrator de bloc, dar se comporta ca și cum ar fi fost. Asta e limita, apropo de granița realitate-ficțiune. Conștientă fiind că ele nu existau în viața reală, lucrurile pentru mine așa păreau.

Mama mea a primit însă după publicarea cărții un feedback de la o vecină care a citit romanul, o vecină care nu apare în carte, nu e menționată. I-a spus că citind cartea, ne-a revăzut întreaga copilărie. Mi-a plăcut enorm acest lucru, pentru că eu, scriind, nu m-am gândit că scriu cartea pentru părinți, chiar dacă așa se numește, ci m-am gândit că scriu pentru cei de vârsta mea, pentru copii – ca ei să-și înțeleagă părinții, să-i accepte și să-i iubească fix așa cum sunt ei. **SDC**

Dragostea ca imagine și scenariu

Să mai spună cineva că tinerii nu au dreptate atunci când se îndrăgostesc! De câte ori nu ne-am surprins prietenii sau partenerii de aventuri adolescente afirmând că „jetaime” ar fi un cuvânt? Ei bine, poate e timpul să îi

anunțăm pe toți, acum la vârsta maturității – aș spune a înțelepciunii, dar să nu ne grăbim – că totuși există cineva undeva care ne confirmă că *Je-t-aime* (*Eu-te-iubesc*) este un cuvânt. Chiar un cuvânt total, afirmă Roland Barthes.

CĂTĂLIN CONSTANTINESCU

ÎNDRĂGOSTIREA CA DISCURS

Ce înseamnă acest cuvânt total? Este un cuvânt „fără context”: adică un semn „brut, întreg, imediat, nu are nevoie să fie dirijat de mesajul anterior, nu are nevoie să fie selectat”. Barthes vorbește în acest context despre o singurătate a unui cuvânt poetic prin excelență și care este punct de plecare pentru nenumărate metafore și care, totuși, „el însuși nu este metafora a nimic”.

Je-t-aime nu e un simplu mesaj informativ, nici o simplă declarație. Este un cuvânt „traversat de trei imaginare”: imaginarii solicitării (conține solicitarea prezenței), imaginarii dorinței împărtășite (cere un răspuns afirmativ) și imaginarii „Dragostei dialectizate” (*Je-t-aime* ar fi de fiecare dată unic și nou, în pofida repetării lui). *Je-t-aime/ Eu-te-iubesc* este în cele din urmă o figură inclassabilă, ba mai mult decât atât: este imposibil „să i se dea o definiție, deoarece definiția figurii este cuprinsă integral în titlul ei”, susține Barthes.

Analizarea discursului îndrăgostit din *Suferințele tânărului Werther* a lui Goethe îl determină pe Roland Barthes să observe că dragostea este confundată cu discursul îndrăgostit, deoarece subiectul nu poate fi reflexiv, îi lipsește privirea obiectivă. Firesc, de altfel, atât timp cât el nu poate vorbi despre dragoste decât într-un singur fel: „prin fulgerări, formule, surprize de exprimare, risipite în marea șiroire a Imaginarului”. Iar singura explicație rămâne situarea în (interior), într-un loc nepotrivit aflării adevărului: în miezul discursului îndrăgostit. Incertitudinea evaluării dragostei îl determină pe îndrăgostit să caute răspunsuri extrase din discursurile care au vorbit de-a lungul istoriei despre dragoste și astfel ajunge la judecăți care

afirmă – schematic și simplist – că dragostea este bună sau dragostea este rea și dragostea este o valoare bună sau o valoare rea. Iar exemplele ne conduc până la Platon (*Phaidros*, cu incursiuni ulterioare în psihanaliza lui Lacan, Laplanche sau Brès), apoi la doamna de Sévigné, La Rochefoucauld și, desigur, doamna de La Fayette. În cele din urmă, răspunsul se va traduce prin ce este dragostea pentru mine, iar de aici nu mai este decât un pas până la forma cea mai înaltă a analizei: dramatizarea.

De asemenea, dragostea poate să constituie o imagine care îi poate include atât pe cel care vorbește, cât și pe celălalt, *alter*. Figura nu se referă la ce crede subiectul enunțării despre dragoste, ci la „cererea neîncetată făcută de el pentru a încerca să lămurească evaluarea dragostei de către unele sisteme interpretative”. Altfel spus, el nu știe ce este dragostea, însă ar vrea mult să știe ce este, dar nu poate din interior, văzând-o ca existență, nu ca esență.

Întrebările și răspunsurile formulate în cadrul acestui seminar îl conduc pe Roland Barthes să afirme fără vreo urmă de ezitare că identificarea subiectului îndrăgostit și a dragostei cu propriul discurs este justificată. Este posibil ca dublul discurs să nu fie altceva decât consecința dragostei? Este o întrebare pe care Barthes o deduce din lectura lui *Phaidros*.

UN SEMINAR VIU, UN VOLUM ADEVĂRAT

Seminarul ținut la École Pratique des Hautes Études între 1974 și 1976, mai corect spus publicarea acestor lecții, a inaugurat o nouă serie de publicații menite să refacă și să illustreze traseul intelectual al lui Roland Barthes.

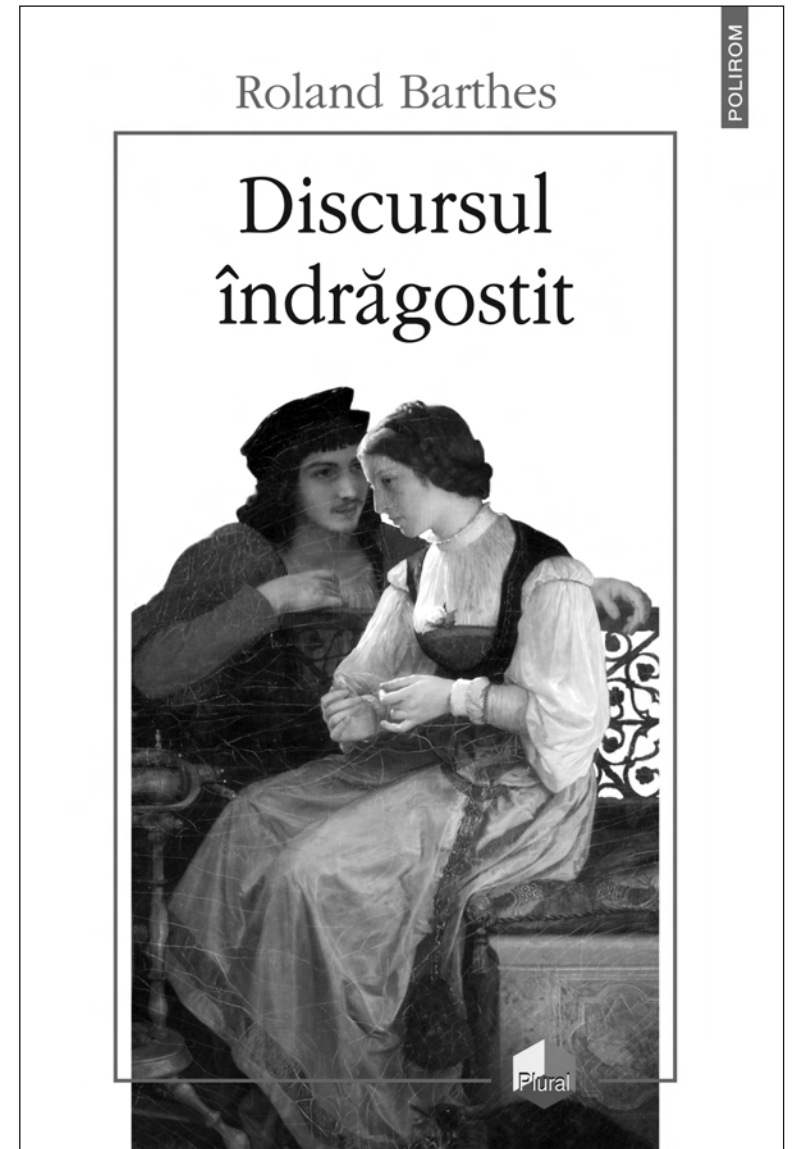
Scopul celor implicați în desfășurarea seminarului de la College de France, mărturisește Barthes, era acela de a descrie nu o „generalitate, o abstracțiune (discursul îndrăgostit), ci un spațiu, un câmp

de circulație a limbajului, o traiectorie, o producție de limbaj (vie, chiar fierbinte), o enunțare, adică o topologie variabilă a pozițiilor subiectului care vorbește în funcție de dorință și Imaginar”. Pentru înțelegerea felului în care Barthes definește Imaginarul se impune cel puțin o precizare: discursul îndrăgostit este asumarea Simbolicului de către Imaginar, în care miza este aceea de a descoperi un *imaginar*, un *Eu*, nimeni altul decât Eul îndrăgostit.

Așa cum am arătat, subiectul e întotdeauna punctul nodal al discursului îndrăgostit, în dezbaterile de față. Iar discursul îndrăgostit este *discursul subiectului îndrăgostit în stare pură* (cu aldină în textul original). Mai mult decât atât, „conștiința” discursului îndrăgostit îl interesează pe Barthes, nu „realitatea psihică” a stării sale.

Subliniez că în volumul de față (structurat în trei segmente: notele de seminar din 1974-1975, din 1975-1976 și *Figuri inedite*, neincluse în *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit*, 1977) întâlnim considerații seducătoare, nu neapărat convingătoare, cu privire la o teorie a lecturii. Nu avem parte doar de o analiză a discursului îndrăgostit. Schițele de aici nu vizează o teorie a Textului sau a Scriiturii (majusculele îi aparțin lui Barthes), ci una a lecturii: *lectura găurită*, care pleacă de la premisa lecturii ca act de „subiectivitate” – orice lectură are ca origine un subiect, iar subiectul este unul extins, găurit, dezorientat, al necunoașterii. Subiectivitatea nu mai este una „lirică”, „expresionistă” sau „impresionistă”, ci ea este în mod esențial *intersubiectivitate*. După Barthes, o teorie a lecturii nu mai este posibilă în afara unei teorii a intersubiectivității limbajelor.

Nu pot rămâne la nivelul textului-obiect, al textului-carte, ci va trebui să mă întreb, ca un eretic, „în ce fel sunt eu însumi un text? Aceasta este întrebarea lecturii. Nu: ce text citesc eu? Ci: ce text

sunt eu?”. Scopul cercetării textuale este pentru Barthes noul, definit ca noul existențial sau erotic opus noului istoric sau sociologic. Așa cum notează Magda Jeanrenaud (autoarea de altfel și a laborioasei traduceri) în introducerea la ediția românească, asistăm în enunțurile de față la devenirea de scriitor a lui Barthes, la „metamorfiza discursului teoretic” și la fondarea unui discurs paradoxal.

Desigur, răspunsurile pe care le oferă lectura notelor și însemnărilor de seminar ale lui Barthes pot fi privite cu scepticism, mai ales dacă sunt atent la avertismentul din prefața lui Claude Coste: cititorul familiarizat cu *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit* nu va găsi aici ceva foarte nou.

Departa de a fi o lectură facilă sau plină de încântare, parcurgerea ipotezelor și „demonstrațiilor” lui Barthes nu e lipsită de provocări. Aș îndrăzni să afirm că cititorul chiar este obligat la o privire critică atunci când se apleacă asupra acestui volum. Și asta dintr-un motiv extrem de simplu: dacă e să afle ceva, va afla nu *ce* este, ci *cum* este discursul îndrăgostit. **SDC**

Roland Barthes, *Discursul îndrăgostit* – Seminar ținut la École pratique des hautes études 1974-1976 urmat de *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit* (pagini inedite), cuvânt înainte de Éric Marty, prezentare și ed. de Claude Coste, traducere de Magda Jeanrenaud, Polirom, 2018

Programul de evenimente al Editurii Polirom

Gaudeamus 2019 – 20-24 noiembrie

Evenimentele vor avea loc la Standul Editurii Polirom, Pavilion B2, Romexpo, București

VINERI, 22 NOIEMBRIE

- ora 16.30
Lansare de carte și ședință de autografe Fiction Ltd.
Mircea Daneliuc, *Sfumato*
Invitat, alături de autor: Ion Bogdan Lefter
Moderează: Mihaela Răileanu
- ora 17.00
Seria de autor Gheorghe Crăciun, *Frumoasa fără corp*
Invitați: Carmen Mușat, Caius Dobrescu
Moderează: Ovidiu Șimonca
- ora 17.30
Lansare de carte și ședință de autografe Fiction Ltd.
Liliana Corobca, *Buburuza*
Invitați, alături de autoare: Dorica Boltașu Nicolae,
Ciprian Măceșaru
Moderează: Adrian Botez
- ora 18.00
Lansare de carte și ședință de autografe
Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism*
Invitat, alături de autor: Ion Bogdan Lefter
Moderează: George Onofrei
- ora 18.30
Lansare de carte și ședință de autografe
Eseuri & Confesiuni
Valeriu Gherghel, *Porunca lui rabbi Akiba. Ceremonia lecturii de la sfântul Augustin la Samuel Pepys*
Ediția a II-a
Invitați, alături de autor: Simona Preda, Doru Căstăian
Moderează: Adrian Șerban
- ora 19.00
Lansare de carte și ședință de autografe Ego. Proză
Maria Manolescu, *Vânători-culegători*
Invitați, alături de autoare: Iulia Popovici, Theodor
Cristian Popescu
Moderează: Mihaela Răileanu

SÂMBĂȚĂ, 23 NOIEMBRIE

- ora 11.00
Lansare de carte și ședință de autografe Historia
Marius Turda, Maria Sophia Quine, *Istorie și rasism. Ideea de rasă de la Iluminism la Donald Trump*
Invitați, alături de Marius Turda: Sorin Antohi, Călin Cotoi
Moderează: Adrian Șerban
- ora 11.30
Lansare de carte și ședință de autografe Historia
Bogdan Murgescu, Andrei Florin Sora (coordonatori),
România Mare votează. Alegerile parlamentare din 1919 „la firul ierbii”
Invitat, alături de coordonatori: Cristian Preda
Moderează: Adrian Șerban
- ora 12.00
Lansare de carte și ședință de autografe
Seria de autor Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură*
Ediția a IV-a revăzută, adăugită și ilustrată

- Invitat, alături de autor: Paul Cernat
Moderează: Adrian Șerban
- ora 13.00
Lansare de carte și ședință de autografe
Mircea Mihăieș, *O noapte cu Molly Bloom. Romanul unei femei*
Invitat, alături de autor: Horia-Roman Patapievici
Moderează: George Onofrei
- ora 14.00
Lansare de carte și ședință de autografe Fiction Ltd.
Doina Ruști, *Homeric*
Invitat, alături de autoare: Paul Cernat
Moderează: George Onofrei
- ora 14.30
Carte-eveniment. Leonard Cohen, *Flacăra*
Invitați: Mircea Mihăieș, Florin Bican
Moderează: Dan Croitoru
- ora 15.00
Biblioteca Polirom
Seria de autor Albert Camus, *Actuale. Omul revoltat*
Invitați: Marina Vazaca, Horia-Roman Patapievici
Moderează: Bogdan-Alexandru Stănescu
- ora 15.30
Lansare de carte și ședință de autografe Fiction Ltd.
Simona Antonescu, *Ultima cruciadă*
Invitată, alături de autoare: Bianca Burța-Cernat
Moderează: Mihaela Răileanu
- ora 16.00
Noutăți Biblioteca Polirom
■ Olga Tokarczuk, *Poartă-ți plugul peste oasele morților*
■ Orhan Pamuk, *Alte culori*
■ Michael Ondaatje, *Lumina de veghe*
■ Sjón, *Din pântecul balenei*
Invitați: Luminița Munteanu, Moni Stănilă, Dana Pîrvan,
Cristian Teodorescu, Adrian Lăcătuș
Moderează: Dan Croitoru
- ora 16.30
Lansare de carte și ședință de autografe Ego. Proză
Cezar Paul-Bădescu, *Frica de umbra mea*
Invitat, alături de autor: Mircea Cărtărescu
Moderează: Mirela Nagăț
- ora 17.00
Lansare de carte și ședință de autografe
UN NOU PROIECT EDITORIAL POLIROM – BIOGRAFII ROMANȚATE
■ Simona Antonescu, *Maria Tănase. O fântână pe un drum secetos*
■ Moni Stănilă, *Brâncuși sau cum a învățat țestoasa să zboare*
■ Bogdan-Alexandru Stănescu, *Caragiale. Scrisoarea pierdută*
■ Dan Coman, *Enescu. Caiete de repetiții*
Moderează: Adrian Botez
- ora 18.00
Lansare de carte și ședință de autografe Ego. Proză
Alexandru Potcoavă, *Viața și întoarcerea unui Halle*
Invitat, alături de autor: Bogdan-Alexandru Stănescu

- Moderează: Adrian Botez
- ora 18.30
Lansare de carte și ședință de autografe Junior
Flavius Ardelean, *Mecanopolis. Aventurile lui Oliver Rock în Lumea de Sub Camion*
Cu ilustrații de Ecaterina G.
Invitat, alături de autor și ilustratoare:
Bogdan-Alexandru Stănescu
Moderează: Mihaela Răileanu

DUMINICĂ, 24 NOIEMBRIE

- ora 11.30
Lansare de carte și ședință de autografe Ego-grafii
Matei Vișniec, *Cronica realităților tulburătoare*
Invitat, alături de autor: Ion Bogdan Lefter
Moderează: George Onofrei
- ora 12.00
Lansare de carte și ședință de autografe Plural M
Mircea Dumitru, *Lumi ale gândirii. Zece eseuri logico-metafizice*
Invitat, alături de autor: Ioan Pânzaru
Moderează: Adrian Șerban
- ora 12.30
Lansare de carte și ședință de autografe Fiction Ltd.
Dan Lungu, *Părul contează enorm*
Invitat, alături de autor: Marius Chivu
Moderează: George Onofrei
- ora 13.00
Lansare de carte și ședință de autografe
Grégory Rateau, *Hoinar prin România. Jurnalul unui călător francez*
Invitat, alături de autor: Bedros Horasangian
Moderează: Mihaela Răileanu
- ora 13.30
Carte-eveniment: Malala Yousafzai, *Suntem deșezădăcinate. Călătoria mea și poveștile altor fete refugiate din toată lumea*
Invitate: Fatma Yilmaz, Alina Isac Alak
Moderează: Dan Croitoru
- ora 14.00
Lansare de carte și ședință de autografe Ego-grafii
Vasile Ernu, *Mică trilogie a marginalilor. Izgoniții*
Invitați, alături de autor: Iulia Popovici, Bogdan Ghiu
Moderează: George Onofrei
- ora 14.30
Lansare de carte și ședință de autografe Ego. Proză
Ionuț Chiva, *Kids are not OK*
Invitați, alături de autor: Iulia Popovici, Costi Rogozanu
Moderează: Adrian Botez
- ora 15.00
Lansare de carte și ședință de autografe
Anca Hațiegan, *Dimineața actrițelor*
Invitați, alături de autoare: Mariana Mișuț, Mirela Nagăț,
Victor Rebeniuc, Cosmin Ciotloș
Moderează: Mihaela Răileanu

Alexandru Potcoavă – Viața și întoarcerea unui Halle

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul *Viața și întoarcerea unui Halle*, de Alexandru Potcoavă, care va apărea în curând în colecția Ego. Proză a Editurii Polirom.

– FRAGMENT –

Cum am bănuț, când au ajuns la hotel, uniformele s-au deschiat și paharele n-au mai stat jos. Restaurantul s-a umplut de voci răgușite, cântece, zbierete războinice și răgâituri. Cât fusese Hube cu ei, se manifestaseră domol, mai ales că generalul, altfel un insomniac, ațipea pe scaun la sfârșitul mesei. Dar Omul se afla acum la Sibiu, iar chefel era la ordinele lui Strachwitz, zis Conte, care l-a așezat lângă el, invitat de onoare, pe bătrânul colonel Häublein. Acela venise cu ceva în brațe și n-am realizat ce era până a cerut gheață și o sticlă de vin alb. Mai văzusem destule ciudățenii, dar de ce-și adusese o frapieră la restaurant n-am priceput din prima.

M-am postat la loc în ușa sălii, de unde-mi supravegheam personalul, când Strachwitz a ridicat paharul și-a răcnit:

„Živelit!”.

Atât a apucat să prindă din sârbă.

„Și za zdarovie!”, a adăugat în rusă. „Sper că zic bine.”

„Za zdarovie!”, au confirmat ceilalți.

Maiorul a încuviințat printr-o înclinare scurtă din bărbie și a dat paharul peste cap. S-a întors apoi către mine:

„Domnule Halle, cum e asta pe românește?”.

„«În sănătatea dumneavoastră», domnule Conte.”

„Prea complicat, mai bine că suntem de aceeași parte”, mi-a zis, și toți au râs.

Eu m-am făcut ca racul. Acest comandant promovât de Hube, un apropiat al lui Hitler, tocmai sugerase că urmau sovieticii la rând? Când m-a văzut așa, a ridicat din umeri, ca un puști ce-a spart un geam și-și ascunde praștia înapoi sub bluză. Dar nu față de cel păgubit, ci de un coleg de joacă: nu știm nimic, da? Am clătinat din cap și am vrut să mă retrag spre ușă, însă Conte mi-a cerut să mă apropiu cu urechea.

„Dar evreii cum zic la asta?”

În acel moment am înghețat. Am rămas așa, îndoit de spate, lângă buzele maiorului înrudit cu sfântul Hyacinth. Ochii mei au fixat farfuria în care se sleiau oasele unui pește. Mă vedeam în ochiul păstrăvului ca într-o oglindă neagră. N-a durat două secunde totul, dar a fost mai mult decât suficient. Un

timșorean ar fi putut răspunde pe loc, pentru că oricine are un cunoscut, coleg sau vecin evreu de la care să fi auzit urarea. Întârzierea mea, sângele dispărut din obraji mi-au luat-o însă înainte și i-au spus Contelui ceea ce părea să știe deja.

„L'chaim, domnule Conte”, i-am zis apoi, ca și cum atunci aș fi înțeles întrebarea.

„Heim ați spus? Acasă?”

„Chaim, adică «viață». Se pronunță cam la fel, însă pentru evreu, obișnuit să fie oricând pus pe drumuri, casa e propria lui viață, singura transportabilă. Evreul e ca melcul, dacă doriți. Și dacă întrebați de ce urarea e pentru viață, și nu pentru sănătate, motivul e destul de limpede, cred: de-a lungul vremurilor, o grămadă au murit sănătoși.”

*

În octombrie 1941 s-au terminat boabele de cafea și am decis să nu mai dăm bani pe asta. Oricum, soția avea probleme cu tensiunea, iar eu, cu stomacul. Apoi, a trebuit să-mi pun pofta în cui și în privința fumatului.

„Lasă, nici țigara nu-i bună la ulcer”, mi-a zis Adél.

„Te pomenești că aștia ne vor

binele”, i-am replicat. „După cum tăiem una și alta de pe listă, la sfârșitul războiului ne vom bucura de o sănătate de fier.”

Ajunsesem să mă hrănesc zilnic doar cu ouă fierte și cartofi piure, făcuți cu apă în loc de lapte. La prânzul duminical mai puneam o găină pe masă, din care gustam și eu o aripă – în rest, soția înlocuise carnea cu varză tăiată felii și rumenită la cuptor în untură. Asta pentru ea și fiica noastră, care primea dimineața și un păhăruț de smântână proaspătă, iar la cină, o felie de slănină crudă, doar-doar ar mai lua un pic în greutate, că tare subțirică era.

Tot în octombrie 1941 a apărut decretul ce-i obliga pe evrei să predea haine și încălțări în funcție de venituri. Ale mele erau zero, dar statul român, după ce mai întâi mă făcuse șomer, mi-a pretins o cămașă, o pereche de izmene, una de ciorapi, două baste și un prosop. Trebuiau să fie noi, iar împreună m-au costat 1.850 de lei. De acești bani aș fi putut să cumpăr trei sute șaptezeci de ouă, o sută douăzeci și trei de kile de cartofi sau șapte găini și jumătate. Așa s-au dus

economiile făcute la cafea, țigări și altele, cu care nădăjduiam să trecem iarna.

*

Pe 18 februarie, la ora 21, ne-am încolonat după călăuză și am părăsit casa babei. Cu zăpada până la brâu și valizele pe umeri, am înnotat un ceas până la sălașul văcarului, ca să ne prăbușim unii peste alții când am coborât treptele tăiate-n nămeți. Ne-am oprit cu un bufnet în ușă, oameni și bagaje grămadă, însă ne-am adunat iute auzind urletele dinăuntru.

Se făcuse miezul nopții când ne-am mișcat mai departe, spre graniță. Fără felinar, fără lună pe cer, ba, după o oră, și înghițiți de un val de ceață. Ne-am urmat orbecăind călăuza, care și-a continuat drumul. Abia am îndrăznit să-i cerem să se oprească un pic când unul sau altul ne împiedicam de rădăcini și pietre și ne lungeam cu valizele movilă peste noi. Nu puteam striga după văcar, eram lângă frontieră și riscam să ne răspundă un grănicer.

Apoi am auzit tot mai clar hă-măitul zecilor de câini prin negura din față. **SDC**

CARTEA

„Saga de familie, Bildungsroman și epopee istorică, *Viața și întoarcerea unui Halle* este povestea unui timșorean născut în Austro-Ungaria și devenit după 1918 cetățean român. Prin ochii lui de contabil și, mai apoi, de administrator de hotel ni se conturează o frescă inedită a Timișoarei din perioada interbelică. Deși tihnit și cosmopolit, orașul n-a fost ferit de turbulențele ideologice din anii '30, care au provocat tensiuni între etniile conlocuitoare. Viziunea lui Halle Rezsó asupra evenimentelor ce culminează cu rebeliunea legionară și atacul Reichului împotriva Iugoslaviei ilustrează cu realism și o ironie «la firul ierbii» această lume tulburată, căci în hotelul unde lucrează protagonistul sunt cazați în 1940 ofițerii Wehrmachtului, sosiți în Banat cu Misiunea

Militară Germană. Perspectiva obiectivă, uneori tăioasă, alteori încărcată de un umor negru, e asigurată și de faptul că Halle e un evreu convertit la creștinism. Asta îl situează între lumi care îl resping deopotrivă. În toiul celui de-al Doilea Război Mondial, dat afară din serviciu din pricina legilor antisemite, Halle se refugiază în Ungaria, unde i se mai permite încă să muncească, însă își lasă familia acasă. Ia cu el, pe lângă propriile povești, și pe cele ale soției cu origini elvețiene și maghiare și le împărtășește colegilor din lagărul în care ajunge în 1944, atunci când statul ungar îi strânge și pe evreii botezați, trimițându-i la muncă forțată. Halle Rezsó dispăre în război. Întoarcerea sa, îndelung așteptată de familie, se produce prin rememorările unui supraviețuitor din lagăr și ale fiicei Julianna, într-un roman de o intensitate dureroasă semnat de strănepotul său.” (Radu Pavel Gheo) **SDC**

Adriana Babeți și Diana Bădica, laureate ale Premiilor „Sofia Nădejde”, ediția 2019

La ediția a II-a a Premiilor Sofia Nădejde pentru Literatură Scrisă de Femei, un proiect Art No more (susținut de Fundația9), au fost acordate premii la secțiunile proză, poezie, debut în proză și debut în poezie. Mai mult, în cadrul galei din data de 11 noiembrie 2019, a fost decernat și un Premiu Special pentru o Literatură Fără Granițe, acordat Adrianei Babeți, iar publicația *Scena.ro* a oferit un premiu pentru dramaturgie, care a mers către Maria Manolescu.

Juriul ediției din acest an a fost format din: Grațiela Benga, Andreea Mironescu, Adriana Stan, Cosmin Ciotloș, Mihai Iovănel și Bogdan Coșa.

Grațiela Benga, critic literar, membră a juriului: „Mănuind cu aceeași abilitate armele seducției epice și pe cele ale eruditei cercetări academice, Adriana Babeți este și prozatoare, și eseistă scăpătoare, și profesoară care (prin sensibilitate, străduință și umanitate) a fascinat multe generații de studenți. Anul acesta, Premiul Special pentru o Literatură Fără Granițe se îndreaptă spre Adriana Babeți – pentru că a găsit calea fericii încrucișări discursive din care proza și eseu au avut numai de câștigat”.

Adriana Babeți este profesor la Universitatea de Vest din Timișoara, unde predă literatură comparată, și redactor la revista „Orizont”. Împreună cu Delia Sepețean-Vasilu a îngrijit (selecție de texte, traducere, aparat critic, prefață) volumele *Pentru o teorie a textului. Antologie „Tel Quel”* (1980) și *Roland Barthes – Romanul scriiturii* (1987). A coordonat, împreună cu Cornel Ungureanu, antologiile *Europa Centrală. Nevroze, dileme, utopii* (Polirom, 1997) și *Europa Centrală. Memorie, paradis, apocalipsa* (Polirom, 1998). S-a ocupat de asemenea de traducerea și selecția antologiei Barbey d'Aureville, *Dandysmul*

(Polirom, ed. I, 1995; ed. a II-a revăzută și adăugită, 2013). A publicat volumele: *Femeia în roșu* (împreună cu Mircea Mihăieș și Mircea Nedelciu, 1990, 1997, 1998; Polirom, 2003, 2008, 2011; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru roman), *Bătăliile pierdute. Dimitrie Cantemir, strategii de lectură* (1997; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru critică și istorie literară), *Dilemele Europei Centrale* (1998), *Arahne și pânza* (2002), *Dandysmul. O istorie* (Polirom, 2004; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru critică și istorie literară, Premiul Asociației de Literatură Comparată și Generală din România), *Ultimul suflor la Paris. 69 de rețete culinare* (Polirom, 2006), *Le Banat: Un Eldorado aux confins* (coord., Cultures d'Europe Centrale, CIRCE, Université de Paris IV – Sorbonne, 2007), *Prozac. 101 pastile pentru bucurie* (Polirom, 2009) și *Amazoanele. O poveste* (Polirom, 2013; Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru eseu, critică și istorie literară; Premiul Cartea anului 2013 acordat de revista „România literară”; Premiul revistei „Observator cultural”, secțiunea Critică literară/ Istorie literară/ Teorie literară; Premiul cea mai bună carte a anului, secțiunea nonficțiune, în cadrul Galei Industriei de Carte din România, ediția 2014); Premiul Special pentru o Literatură Fără Granițe, în

cadrul Galei Premiilor „Sofia Nădejde”, ediția 2019.

Romanul Părinți, apărut anul acesta în colecția Ego. Proză a Editurii Polirom, este laureat al Premiilor „Sofia Nădejde” pentru Literatură Scrisă de Femei, ediția 2019, la secțiunea Proză.

„Mi-a spus odată un sportiv că tot ce trebuie făcut e un pas în direcția potrivită, restul vine de la sine, pentru că visul e deja acolo. În 2013, tot ce-mi doream era să spun adevărul meu, povestea unui copil bolnav și a familiei sale. După ce-am scris povestirea «Florinel», lucrurile păreau încheiate. Nu mai vedeam ce-aș fi putut adăuga, drama era o dramă ca atâtea altele. Dar mi-am dat seama că abia făcusem primul pas în direcția potrivită. Începând din

acel punct, am scris pur și simplu: cu pauze de documentare, lăsând episoadele să se așeze de la un capitol la altul, dar știind mereu unde vreau să ajung. Încerc să aduc componenta socială mai aproape de cititor, vreau ca, prin poveste, oamenii să înțeleagă lumea în care trăim. Ioana, *ce n'est pas que moi*.” (Diana Bădica)

„Diana Bădica este prozatoarea pe care o așteptam de multă vreme: cea mai tragică a generației sale și totodată cea mai comică. Rareori cineva poate surprinde atâta viață într-o singură carte.” (Marius Chivu)

„Povestea Ioanei Negrilă, protagonistă acestui roman, este marcată de două evenimente traumatizante. În copilărie, boala fratelui

ei mai mic o privează de atenția părinților, făcând-o să se simtă neglijată. După moartea lui Florinel, în perioada adolescenței, atunci când lucrurile par să reintre în normal, părinții se despart. Urmarea este că, ajunsă la maturitate, Ioana trăiește singură, convinsă că orice încercare de a-și întemeia o familie este sortită eșecului. Cititorului nu-i va scăpa, firește, faptul că datele biografice ale personajului coincid cu cele ale autoarei. Narațiunea la persoana întâi îi va sugera, în plus, că schimbarea de nume e menită să prezinte ca ficțiune o experiență de viață strict autentică. Ar fi însă o greșală să reducem romanul la faptele de la care a pornit. În primul rând, ca povestitoare, Ioana nu se confundă cu personajul omonim, ea istorisind cu vervă anecdotice despre nenumărate alte personaje. În al doilea rând, există, de fapt, nu una, ci trei «Ioane», cu voci distincte: fetița naivă, adolescenta orgolioasă și femeia matură, care își rememorează viața. Principala calitate a romanului, remarcabilă pentru un debut, constă în această extraordinară mobilitate a punctului de vedere. Caracterul autobiografic rămâne important, dar se cere înțeles ca o construcție-de-sine în care, paradoxal, personajul preia inițiativa.” (Ovidiu Verdeș)

Diana Bădica (n. 1985, Slatina) a absolvit Facultățile de Psihologie și Științele Educației și Sociologie și Asistență Socială din cadrul Universității din București. În 2012 a participat la primul curs de *creative writing* ținut de Florin Iaru și Marius Chivu. A colaborat la romanul colectiv *Moș Crăciun & Co.* (Editura ART, 2012) și a debutat cu volumul de poezie *Enșpe mii de dimineți* (Casa de pariuri literare, 2014). A publicat proză scurtă în revistele „iocan”, „Familia” și „Observator cultural”, precum și articole în „Dileme vechi” și „Decât o Revistă”. **SDC**

Cum dai lovitura pe YouTube după 30 de ani?

Abia în acest an piese pop clasice precum *Take on Me* de A-ha (foto), *Smells Like Teen Spirit* a trupei Nirvana sau *Zombie* a celor de la Cranberries vor ajunge în clubul foarte restrâns al pieselor care trec de 1 miliard de vizionări pe platforma YouTube.

Pentru cântecele din „era 2.0”, depășirea barierei de 1 miliard este ceva banal, după cum dovedesc piese precum *Despacito* (6,5 miliarde de vizionări), *Uptown Funk* (3,7 miliarde) sau *Shape of You* (4,4 miliarde). Este o performanță, în schimb, foarte rară pentru o piesă care a devenit hit înainte de explozia internetului. Din acest club făceau parte până acum doar trei hituri clasice: *Bohemian Rhapsody* de Queen, și două piese Guns N' Roses, *November Rain* și *Sweet Child O' Mine*. Alte piese hituri precum *Thriller* și *Billie Jean*

semnate de Michael Jackson sau *Vogue* al Madonnei vor mai avea nevoie de multe luni de vizionări pentru a ajunge în „club”.

Succesul tardiv al unor astfel de hituri pe YouTube este parțial explicat prin readucerea lor în atenția publicului de astăzi. De exemplu, *Take on Me* apare într-o scenă-cult din filmul *La La Land*, în filmul *Ready Player One* sau în serialul *Stranger Things*. La fel, *Bohemian Rhapsody*, lansată în 1975, a cunoscut vieți „noi” după ce a apărut în 1992 într-o scenă cult din filmul *Wayne's World*, la doar câteva luni după decesul lui Freddie Mercury, apoi în 2008, într-o parodie realizată de Muppets, și, mai nou, în filmul cu același titlu, care s-a bucurat de un uriaș succes în întreaga lume.

„Fiindcă astfel de piese sunt simbolice pentru epoca în care au

fost lansate, pentru că este imposibil să nu te gândești la anii '90 atunci când auzi *Smells Like Teen Spirit* sau la anii '80 când auzi *Take on Me*, acest cântece devin artefacte culturale la care nu te poți împiedica să revii la ele, mereu și mereu”, scrie „Slate”.

Lansată în Anglia în 1984, *Take on Me*, piesa de debut a trioului norvegian A-ha, s-a vândut în numai 300 de exemplare.

Remarcată de un angajat de la Warner Records și relansată, piesa ajungea în câteva luni în fruntea topurilor din 36 de țări, propulsată

și de videoclipul realizat de Steve Barron. „Un clip absolut revoluționar, poate cel mai creativ clip realizat vreodată”, spune regizorul Russell Mulcahy, cel ale cărui cliperi au fost parțial responsabile pentru succesul trupei Duran Duran. **SDC**

Un J'accuse cu acuzații pentru Polanski

Necazurile nu se mai termină pentru Roman Polanski: premiera ultimului său film, *J'accuse*, foarte apreciat de critici, a fost umbrită de o nouă acuză de viol. Cu o săptămână înaintea premierei, artista fotograf Valentine Monnier a declarat că celebrul regizor ar fi bătut-o și violat-o în 1975. Alte asemenea acuze au fost negate vehement de Polanski care, de decenii, s-a mutat în Franța pentru a evita arestarea în Statele Unite.

Aceste acuzații tardive au avut consecințe: Jean Dujardin, interpretul principal al filmului, și-a anulat o apariție la postul TF1, o emisiune cu alt actor nu a mai fost difuzată, iar Emmanuelle Seigner, soția regizorului, și-a văzut invitația la o altă emisiune anulată și ea.

Evident, zeci de feministe au reușit să blocheze o avanpremieră a filmului la Paris, iar pe rețelele sociale a fost lansat un apel la boicotarea artistului și a lui *J'accuse*.

De când a fugit din SUA, Roman Polanski a găsit susținere mereu în Franța, numai că în ultimii ani, odată cu mișcarea #MeToo, el a fost silit să facă față unei indignări sporite din partea feministelor.

În fața noilor acuzații, Polanski a fost susținut public de regizoarea Nadine Trintignant, care a declarat

că este „mai înclinată să îl cred pe el decât pe o femeie care a trebuit să se gândească 44 de ani până când să-l denunțe”. Nici Frédéric Mitterrand, fost ministru al Culturii, nu crede în acuzațiile aduse lui Polanski. „Eu vin la cinema să văd opera omului, a regizorului, nu știu dacă aceste acuzații sunt reale sau nu. Dar actorii din film nu au greșit cu nimic ca munca lor să fie penalizată”, a declarat agenției France Presse o spectatoare, prezentă la premiera lui *J'accuse*. **SDC**

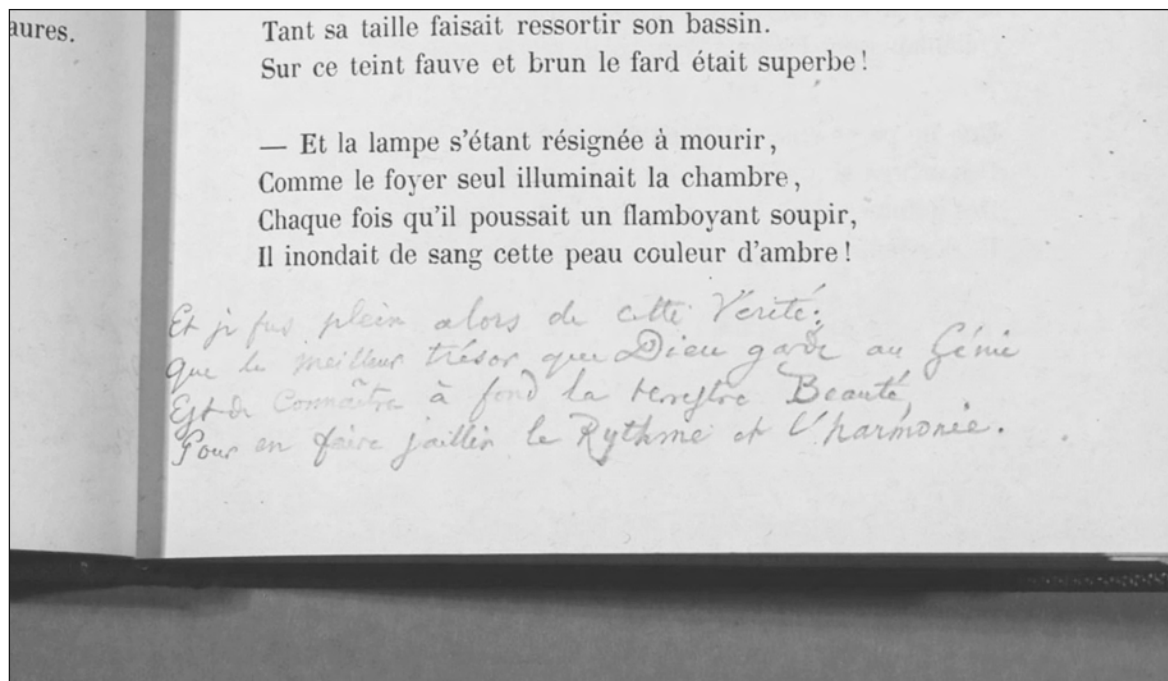
Editura POLIROM

vă așteaptă la Tîrgul Internațional de Carte „Gaudeamus” - Carte de învățătură
 Ediția a XXVI-a
 20 - 24 noiembrie
 Pavilionul B2, Romexpo

Aproximativ 1500 de titluri

Reduceri între **10%** și **40%**

PE SCURT

O STROFĂ ÎN PLUS

O strofă nouă, adăugate de Baudelaire unei poezii din volumul *Florile răului*, a fost prezentată public cu ocazia vânzării la licitație a unui exemplar din prima ediție a cărții. Baudelaire a adăugat de mână această strofă suplimentară în exemplarul trimis unui prieten, criticul literar Gaston de Saint-Valry, ca dovadă a prieteniei lor. Foștii proprietari ai cărții nu au vrut să facă publice, însă, aceste patru versuri. Cartea va fi scoasă la licitație pe 22 noiembrie și ar putea fi vândută, spun experții, pentru o sumă cuprinsă între 60 și 80.000 de lire sterline.

ALAN ALDA ȘI MULȚIMEA FURIOASĂ

La 83 de ani, Alan Alda, starul serialului *M*A*S*H*, nu vede nici o problemă în a lucra din nou cu Woody Allen, regizor „non-grata” în SUA din cauza acuzațiilor la adresa sa. Puțini dintre actorii care au lucrat cu Allen mai vor să colaboreze cu el, în vreme ce alții, precum Scarlett Johansson sau Jeff Goldblum, nu văd nici o problemă. Alda este și el în tabăra lor. „Cred că a fost deja judecat o dată sau de două ori, fără a fi găsit vinovat și atunci ce rost mai are să spui «nevinovat până la proba contrarie», dacă nu accepți acest

verdict după ce a fost achitat?», spune actorul. „Nu-mi plac acțiunile de tip mulțime furioasă, iar reacția față de Allen îmi pare o astfel de atitudine.”

ÎN SPRIJINUL LUI DOMINGO

Tenorul italian Andrea Bocelli crede că anularea spectacolelor cu Placido Domingo – acuzat de fapte de hărțuire sexuală care ar fi avut loc în anii '80, acuzații negate de Domingo – este „un gest absurd”. „Nu se poate ca un artist incredibil ca el să fie alungat fără a fi judecat”, spune Bocelli. „Dar să presupunem că a făcut într-adevăr lucrurile de care este acuzat.

Percepția mea morală asupra persoanei se va schimba. Dar nu și percepția artistică. Sunt două lucruri foarte diferite.”

BIBLIOTECA PLUTITOARE

În Suedia, un vapor-biblioteca numit *Rödlöga* îi aprovizionează cu cărți pe locuitorii din insulele arhipelagului Stockholm înainte de venirea iernii. Este un serviciu lansat în anii '50 pentru locuitorii miilor de insule din jurul capitalei. *Rödlöga*, dotat cu o bibliotecă de 3.000 de volume, vine de două ori pe an, primăvara și toamna. „Să ai acces la o bibliotecă este un drept democratic”, spune coordonatoarea acestei misiuni, Maria Anderhagen.

ARTĂ SUB CUȚIT

Trei artiști au fost răniți în Arabia Saudită în urma unui atac petrecut în timpul unui spectacol muzical în capitala Riad. Un bărbat înarmat cu un cuțit a sărit pe scenă și a înjunghiat interpreții înainte de a fi oprit de forțele de ordine. Prințul moștenitor saudit Mohammed bin Salman a impus mai multe reforme (printre care redeschiderea sălilor de cinema, organizarea de spectacole mixte), dar intențiile lui nu sunt bine privite de către cei mai conservatori dintre saudiți.

„După acest atac ne putem aștepta la o represiune și mai severă

a celor care se opun dezvoltării industriei divertismentului în Arabia Saudită”, spune Quentin de Pimodan, specialist de la Research Institute for European and American Studies. Saudiții au anunțat că vor investi în divertisment și artă 64 de miliarde de dolari.

VIVALDI PENTRU PROPAGANDĂ

În această sâmbătă, la filarmonica din Hamburg o orchestră simfonică germană va prezenta o adaptare „originală” a *Anotimpurilor* lui Antonio Vivaldi, rescrise pentru „a ține cont de schimbările climatice și a le face auzite”.

Spectacolul se numește *For Seasons* (în loc de *Four Seasons*) și, spune dirijorul Alan Gilbert, „demonstrează clar consecințele schimbărilor climatice și adaugă o dimensiune emoțională controverselor actuale”.

Practic, o echipă de sunetiști, programatori și aranjeri muzicali au luat în considerare datele climatice brute, iar rezultatul a fost că „pasajele armonioase au devenit dizarmonice, diferențele între concertele «primăvară» și «vară» s-au estompat, iar notele care reprezintă cântecul păsărilor au fost lăsate deoparte”, spun autorii adaptării. **SDC**

Pagini realizate de DRAGOȘ COJOCARU

Disney+, lansare cu cenzură

Lansat marți în Statele Unite, serviciul de streaming Disney+ a reușit deja să stârnească polemici. Cei care au accesat filme și seriale din uriașul catalog pus la dispoziția utilizatorilor au descoperit că multe scene dintre acestea au fost modificate.

Printre acestea, nu putea lipsi o scenă celebră din primul *Războiul stelelor*, cea când Han Solo ucide un extraterestru vânător de recompense. Scenă care a fost schimbată inițial de regizorul George Lucas (ca personajul interpretat de Harrison Ford să nu tragă primul) și care de atunci a mai fost alterată de trei ori.

Mai mari sunt modificările aduse serialului *Familia Simpson* care a fost trecut de la un format de imagine „pătrat” la unul „larg” și prin urmare o parte din cadrul original, plin de amănunte care contribuiau la umorul seriilor, este decupat.

Și mai grav, unii utilizatori au observat că personaje din desenul animat *Dumbo*, considerate rasiste după criteriile Americii de astăzi, au fost eliminate și, de asemenea, a fost tăiată o scenă

„sexistă” din filmul *Toy Story 2*.

În mod identic, multe dintre cele mai cunoscute filme din catalogul Disney vin acum pachet cu avertismente de genul „acest program este prezentat așa cum a fost creat original. Poate prezenta reprezentări culturale depășite”. Sau „scene în care se fumează”.

Cu un preț atrăgător de 6,99 dolari pe lună și o ofertă extrem de bogată, Disney+ s-a lăudat cu 10 milioane de abonați numai în prima zi de la lansare. **SDC**

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111, fax 0232/214111

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Radu Cucuteanu

DTP: Adina Arnăutu

Rubrici permanente: Bobi (Fără Zahăr), Mădălina Cocea, Dragoș Cojocaru, Andrei Crăciun, Florin Ghețau, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, George Onofrei

Carte: Doris Mironescu, Eli Bădică, Marius Miheț, Cristian Teodorescu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alina Purcaru, Cătălin Constantinescu, Ioan-Alexandru Tofan, Dana Pirvan

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Cătălin Hopulele

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: Mihai Sârbu, tel. 0232/271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni; 91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni. Prețurile includ și tarifele poștale.

„Suplimentul de cultură” este tipărit cu sprijinul Adevărul Holding

Totuși femeia

IULIA BLAGA

FILM

Lungmetrajul *Heidi* e genul de cinema care i se potrivește cel mai bine lui Cătălin Mitulescu, al cărui la fel de epurat scurtmetraj *Trafic* a câștigat în 2004 la Palme d'or la Cannes.

Mitulescu a fost în toate filmele sale interesat de relațiile dintre femei și bărbați, pe care le-a pus în lumină prin fundaluri diverse, mai ales cel social. Dacă în *Trafic* un tânăr familist și om de afaceri prins în traficul bucureștean (Bogdan Dumitrache) are în puținele minute când interacționează benign cu o tânără (Maria Dinulescu) o străfulgerare despre cum ar fi putut fi viața lui dacă ar fi fost liber, eroul lui *Heidi* e un polițist în pragul pensiei care își revaluează viața și nu iese cu un rest prea consistent.

Ajutat de interpretarea impecabilă a lui Gheorghe Visu (care ar fi meritat să fi făcut o sută de filme până acum), Mitulescu îl pune pe acest erou în postura unui tip profesionist în meseria sa (e polițist),

care a căpătat o ușurință extraordinară în a gestiona situații și oamenilor dificili, dar care e dezarmat de întâlnirea cu o tânără prostituată (debutanta Cătălina Mihai) pe care trebuie s-o convingă să depună mărturie într-un dosar de trafic de persoane. Fundalul social (fata se vinde din sărăcie, sperând să trăiască într-o zi decent) e definitoriu pentru un studiu asupra relațiilor dintre sexe, care sunt relații de putere decise de conjunctura socială. Într-un plan secund al poveștii, de pildă, observăm în trecere că ospătărița unui bar unde polițistul o caută pe Heidi se culcă cu șeful, nu pentru că ar fi îndrăgostită de el, ci pentru că astea sunt regulile. Șeful are banii, deci puterea.

Poziția lui Heidi e ambiguă, ceea ce dă sare și piper filmului, ajutând povestea eliptică să înainteze pe muchie. Heidi e și victimă, și manipulator, iar în relația ei cu polițistul care pare s-o protejeze din instinct patern (are o fiică de vârsta ei) nu știi tot timpul cine decide. Nu e ceva nou, dar e interesantă nevoia scenariului (scris de Mitulescu împreună cu prozatorul Radu Aldulescu) de a spune și de a arăta cât mai puțin.

Filmul e eficient condus. Ușurința regiei se suprapune cu cea a eroului la locul de muncă (la fel cum în seria *Ocean* regia lui Steven Soderbergh dubla în oglindă profesionalismul hoților), dar are o răsucire vertiginosă spre final,

care poate fi bulversantă. Chiar și fără ea, polițistul interpretat de Visu e un aisberg și rămâi gândindu-te, adăugând feliile nearătate din viața acestui om.

REGINA

Maria, Regina României e o telenovelă istorică pentru marele ecran, realizată cu laudabile eforturi de producție. Gândit ca film de public, dar și ca gest de recuperare a unei pagini de istorie deloc accesate până în prezent, filmul urmărește encomiastic și cu urme de feminism imaginea reginei Maria care a avut un rol definitoriu în 1919, când, deși s-a dus în vizită particulară la Paris, unde se desfășura Conferința de pace, a reușit să determine marile puteri să accepte ca România să primească Transilvania, Bucovina, Dobrogea și Banatul, deși guvernul Marghiloman semnase în 1916 pace separată cu Germania

(act care nu fusese semnat și de regele Ferdinand).

Roxana Lupu nu are ochii albaștri ai reginei Maria, dar are un fizic retro și e o prezență atașantă, exact ce trebuie unui film cuminte și decorativ, care nu are istoria în prim plan, ci ecoul ei vătuit, romanțat. Filmul dă spațiu și confruntărilor de idei (foarte simplificate), și presupuselor amoruri ale reginei cu prințul Știrbey (Emil Mandanac) și Joe Boyle (Robert Cavanah), pe care nu le explică deloc, și decorurilor frumoase (inteligent folosit CGI-ul) sau rochiilor elegante (la Paris cameristele plimbă tot timpul rochiile prin cadru). E și o scenă de sex între prințul Carol (Anghel Damian) și Zizi Lambrino (Maria Muller), deci cam de toate. (Ca într-o telenovelă turcească, regina pare cam de aceeași vârstă cu fiul isteric.) Personajele sunt definite printr-o singură trăsătură, doar regina are mai multe, dar nu pe toate. Cine o știe pe regina

Maria din memoriile sale nu o va regăsi pe ecran. În realitate, regele Ferdinand a îndemnat-o pe regină să plece la Paris și nu i-a pus bețe în roate când s-a întors triumfătoare, pe când filmul romanțează feminist relațiile dintre cei doi.

Distins cu Premiul publicului (dintre avanpremierele românești ale toamnei) la Festivalul Les Films de Cannes à Bucarest, *Maria, Regina României* e așteptat să aibă succes de public. Intrați la el, dar nu-i cereți mai mult decât poate da. Așa romanțat cum e, bine că e. Au trecut 30 de ani de când a căzut comunismul și de-abia acum încep să apară filme de ficțiune despre regii României. **SDC**

● *Heidi* – de Cătălin Mitulescu, cu: Gheorghe Visu, Cătălina Mihai, Octav Costin, Gabriel Zaharia, Bogdan Dumitrache
● *Maria, Regina României* – de Alexis Sweet Cahill, cu: Roxana Lupu, Daniel Plier, Anghel Damian, Adrian Titieni, Emil Mandanac

Respect în trafic

Îl ai sau nu-l ai, asta ține, cred eu, de nivelul de educație la care ai ajuns, de felul în care reușești să adaugi, ca un condiment prețios, bunul-simț la cunoștințele și abilitățile dobândite la volan.

Lipsa condimentului face ca ciorba rutieră să fie fadă, cu tot felul de tâmpiți înfierbântați prinși în mișcarea browniană.

Eu nu zic că îl am, dar măcar încerc să întorc binele care mi-a fost făcut atunci când eram la necaz. Când cineva mi-a dat doi litri de benzină la preț de cinci, dar măcar am reușit să mă târăsc până la prima benzinărie, sau când altcineva mi-a dat curent de la bateria lui.

Mă deplasam cu autoturismul Sharan pe un drum european. Nu spun care drum, că dacă află unii cât de departe de casă pleci, le vine ideea să ți-o spargă. Regulamentar, fiindcă amenda e mare, ascultând teatru radiofonic pe Radio România Cultural. Tocmai când protagonistul își luase inima

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

în dinți și-i spunea fetei *Maria Petrovna, vă iubesc*, observ că de pe marginea drumului un șofer îmi făcea semne speriate cu ambele mâini, de ziceai că vrea să-mi bage degetele în ochi prin parbriz. Mașina era un BMW destul de nou și avea luminile de avarii pornite,

ceea ce nu vezi prea des. Se spun multe despre șoferii posesori de BMW, că ar fi nesimțți în trafic și nu ar respecta regulile, dar despre mașina în sine nu auzi des că s-ar defecta. Ba mai mult, vă jur că omulețul ăsta nu părea vreun colțar, ci mai degrabă un corporatist sadea, cu sacou, cămășuță și șosete la pantofi, fapt care m-a convins să opresc.

Foarte politicoș, tipul mi-a spus că mașina nu mai vrea să pornească și m-a rugat să îl tractez opt kilometri până în primul oraș, parcă știind că Sharan fără șufă de tractare nu există. Ușurel, fără mișcări bruște, am prins demaraj, trăgând după mine vreo patruzeci de mii de euro. La un moment dat, când mergeam cu viteza constantă

de șaizeci la oră, observ că cineva din spate îmi face fleșuri. Prima reacție a fost să mă retrag pe banda din dreapta, să treacă ăsta grăbitul, apoi am realizat că eram deja pe banda respectivă și că în spate era cel pe care îl tractam.

Opresc, cobor și îl întreb direct, cu superioritatea omului de care ai nevoie: *băi, tu chiar ești tâmpit? Vrei să mă depășești deși eu te trag după mine?* Omul și-a cerut scuze și mi-a explicat că nu te poți abține de la a face asta atunci când ai BMW, iar ca să mă conving a insistat să facem schimb de locuri. Nu e vina lor. Am rezistat fix un minut până am început să dau fleșuri fraierului cu Sharan din fața mea. Melcule, stai acasă, că încurci circulația! **SDC**